ANT

Namık Kemal, Tevfik Fikret, Mithat Paşa ve Şinasi'ye de dil uzatıyorlar...

Haftalık Dergi • 21 Mart 1967 • Sayı: 12 • 125 Kuruş

CHP'DE İNÖNÜSÜZ DÖNEME OYNAYANLAR

HAFTANIN NOTLARI

Fransa'da Sol Cephenin Zaferi ile de Gaulle miti yıkıldı ve halk iktidarına doğru ilk adım atıldı

13 mart

Seçime doğru

■ **Mahalli seçimlerin 17 Eylül'de yapılacağı, Yüksek Seçim Kurulu tarafından açıklandı. Bu seçime, AP, CHP, TİP, MP, YTP ve CKMP'den başka yeni kurulan ve iki milletvekilinin katılmasıyla Meclis'te temsil edilmek imkânına kavuşan Birlik Partisi de katılacak. Son zamanlarda ve terör teşebbüsleriyle halkoyunda prestijini büyük ölçüde yitiren AP iktidarı, seçim şansını artırabilmek için mahalli seçimden önce, muhalefetin koz olarak kullandığı bazı kanun tasarılarını Meclis'ten geçirmek için teşebbüse geçti. Bu kanunların başında gelen Tarım Reformu Kanunu, Meclis'ten geçse de, AP'nin hazırladığı şekliyle Türk köylüsüne hiç bir şey kazandırmayacaktır. Madenler ve petrollerle ilgili tasarılar görüşülürken de muhalefet ile iktidar arasında büyük çatışmalar olacaktır.**

On bin de az!

■ Millet Meclisi'nde MP Milletvekili Mustafa Akalın, Fransa'da ve Yunanistan'da milletvekillerinin 12 Bin Lira aylık aldıklarını ileri sürerek Türkiye'de de parlamento üyelerinin aylıklarının 10 Bin Lira'ya çıkarılmasını, ancak milletvekili sayısının 150'ye düşürülmesini istedi. Bu mantığa göre, 150 milletvekili de fazladır. Yasama yetkisi bir «muktedir lider» e verilmeli ve aylığı 150 Bin Lira'ya çıkarılmalıdır. Hem memleket Meclis'teki kavgalardan kurtulmuş, hem de millet, vekilini adamakıllı doyurmuş olur. Bu arada zam furyası da devam etmektedir. Son olarak Tekel şaraplarına da zam yapılmıştır. Ayrıca piyasada bütün maddeler de zam görmektedir.

14 mart

Temcid pilavı

■ AP iktidarı tarafından ikide birde temcit pilavı gibi ortaya sürülen «Çetin Altan'ın dokunulmazlığı» nın kaldırılması meselesi yine söz konusu oldu. Son Havadis Gazetesi'nin açıkladığına göre TİP İstanbul Milletvekili Çetin Altan'ın dokunulmazlığının kaldırılmasını isteyen Başbakanlığın beş ayrı tezkeresi daha Meclis'e geldi. Tezkereler Anayasa ve Adalet komisyonlarından kurulu bir karma komisyonda görüşülecek.

Öğretmenler

■ **Milli eğitim konusundaki genel görüşme dolayısıyla senatörlere gönderdiği yazıda Senato'yu küçük düşürdüğü iddiasıyla TÖS Genel Başkanı Feyzullah Ertuğrul hakkında kovuşturma açılması istendi. Bu konuda Senato'da konuşan AP'li Ömer Ucuzal, Ertuğrul'un bu tutumu ile devlet personeli sendikaları ile ilgili kanunu çiğnediğini ileri sürdü. Öte yandan, Milliyetçi Öğretmenler Konfederasyonu Genel Başkanı Selâhattin Arıkan bir bildiri yayınlayarak Terör Kanunu'nu desteklediğini açıkladı. İktidar büyük çoğunluğu teşkil eden Ertuğrul tipi öğretmenleri harcayarak tamamen Arıkan tipi öğretmenlere oynamaktadır.**

Yassıada

■ AP Grupu, Yassıada ile ilgili yayınları onaylamadığını açıkladı. Herhalde, terör heveslerinin depreştiği bir sırada Yassıada'nın hatırlatılması, iktidarın keyfini kaçırmaktadır. Buna rağmen AP' li gazeteler, bir Kurucu Meclis üyesinin açtığı «Yassıada hâtıraları» kampanyasını hâlâ sürdürüyorlar.

15 mart

Banka darbesi

■ **CIA'nın gerek Amerika içindeki, gerekse Amerika dışındaki yıkıcı ve bozguncu faaliyetleri tam bir skandal halini aldı. Lübnan'da sosyalist milletvekillerinden Kemal Cambulat, CIA'yı, bu ülkede Ford Vakfı'nın faaliyetlerini finanse etmek ve İngiliz Ortadoğu Bankası'nı iflâsa sürüklemeğe çalışmakla suçladı. Al Moharrer Gazetesi'ne göre, CIA ayrıca, Arap diplomatları için Ford tarafından finanse edilen bir eğitim kursundan topladığı bilgileri İsrail'e aktarmaktadır.**

Aspida dâvası

■ Yunanistan'da «orduyu isyana teşvik ve vatana ihanet» iddiasıyla yargılanan Aspida dâvası sanıklarından 15 subay 4-18 yıl arasında değişen hapis cezalarına mahkûm edildiler. Ancak, genel seçimler dolayısıyla patlak veren kargaşalık ve huzursuzluklar Yunanistan'ın her an için bir darbeye gebe olduğunu göstermektedir. (Bu husustaki yorumumuz Dünyada 7 Gün sayfamızdadır.)

Demirel yolcu

■ **Başbakan Demirel'in, 8-13 Mayıs tarihleri arasında Federal Almanya'ya gideceği resmen açıklandı. Demirel'in Almanya'da çözümlemeye çalışacağı başlıca konu, işsiz kalan Türk işçilerinin durumu olacaktır. (Almanya'daki işsizlikle ilgili yorumumuz Dünyada Yedi Gün sayfamızdadır.) Ancak, Demirel'in yapacağı teşebbüsler ne olursa olsun, büyük işsiz kitlelerinin Türkiye'ye dönmesi önlenemeyecektir. Çünkü, Almanya'daki işsizlik, kapitalist ekonomi düzeninin kaçınılmaz sonucudur.**

16 mart

Alkılıç dâvası

■ Mahkûmiyeti bütün dünyada geniş yankılar uyandıran Şadi Alkılıç'ın Yargıtay'daki murafaası Dördüncü Ceza Dairesi'nde yapıldı. Alkılıç'ı savunmak üzere duruşmaya katılan avukatlardan Niyazi Ağırnaslı, bilirkişi kurulunu cahillikle suçladıktan sonra "iktisat, sosyoloji, felsefe, ekonomi politik bilen bir kimse, Alkılıç'ın komünizm propagandası yaptığını iddia edemez" dedi. Turan Güneş, komünizmin tanımını yaparak

ALKILIÇ

"Alkılıç'ın yazdıkları bugün batılı yazarların hergün yazdıklarıdır. Bu yazı gibi benim evimde niceleri var. Hepsi de batılı yazarlarındır. Demek savcı evimi arayacak olursa beni hemen tevkif edecektir" dedi ve İtalya Cumhurbaşkanı'nın, Alkılıç'ın yargılanmasından hayret duyduğunu söyledi. Avukat Halil Çelenk, Alkılıç'ın yazısında komünist fikirler olmadığını belirterek "Bu yazı 1962 yılında yazılmıştır. Bu süre içinde Türkiye'de rejim ve düzen anlayışı değişmiştir. Bu süre zarfında Sayın İnönü, ben solcuyum, demiş ve CHP ortanın solu prensibini benimsemiştir. Amerika'da da ortanın solu hareketi başlamıştır. Şartlar değişmiştir, şartlar değişince hükümler de değişmelidir" dedi ve Alkılıç'ın beraatini istedi. Yılmaz Dereli, Rauf Çapan, Cemal Reşit Eyüboğlu ve Yunus Koçak da Alkılıç'ın beraat ettirilmesi gerektiğini hukuki yönden izah ettiler. Savcı'nın kararın aynen onaylanmasını istemesinden sonra Dördüncü Ceza Dairesi, dosyayı inceleyerek karar vermek üzere duruşmayı talik etti. Yargıtay'ın bütün dünyada ilgi ile beklenen kararı 5 Nisan'da açıklanacaktır.

AP iktidarının yaptığı seri halindeki zamlar halk kitleleri arasında gittikçe büyüyen tepkilere sebep oldu. Bu arada gençler İstanbul'un merkezi yerlerindeki duvarlara, caddelere "ZAM" kelimesini yazarak protestoda bulundular. TMTF'una bağlı gençler de zamları protesto için "99 saat açlık grevi" ilan ettiler

17 mart

Tasfiye kurultayı

■ Sekizler meselesini görüşmek üzere toplanan CHP Meclisi, çalışmalarını sona erdirdikten sonra Feyzioğlu ve arkadaşlarının tüm tekliflerinin reddedildiğini ve Kurultay'ın Genel Başkan İnönü tarafından toplantıya çağırılmasının olumlu karşılandığını belirten bir bildiri yayınladı. Genel Merkez'in isteği üzerine basına açık olarak yapılan toplantıda Ecevit'çilerle Feyzioğlu taraftarları birbirilerine zaman zaman hakarete kadar varan suçlamalarda bulundular, ancak bu çekişmede kaybeden Sekizler oldu. İnönü'nün çağrısı üzerine 14 Nisan'da toplanacak olan Kurultay'da Sekizler'in partiden ihraç edilmesi için gerekli kararların alınacağına muhakkak nazarıyla bakılıyor. (Bu konuda geniş yorumumuz 4. sayfadadır.)

Akıl hastası

■ Endonezya'nın kuvvetli adamı General Suharto, Başkan Sukarno'nun görevine dönmesini önlemek üzere "akıl hastası" olduğunu tesbit eden bir rapor düzenletirdi. Bu rapora göre Sukarno görevine geri dönemeyeceği gibi "vatan haini" olarak da yargılanamayacak.

18 mart

DİSK bildirisi

■ Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonu, egemen sınıfların ve Türk İş'in bozguncu propagandası karşısında bütün işçilere hitaben "İşçi kardeş..." diye başlayan bir bildiri yayınlayarak Türk İş'in kirli çamaşırlarını ortaya koydu. Bildiride "DİSK, işçiden yana imiş gibi gözüküp, işçinin çıkarlarına karşı sinsi bir politika izleyen Türk İş efsânesinin yüzüne gerçeğin ışıldaklarını çevirmek için doğmuştur. Ve de DİSK bu görevini, kuruluşundan bu yana geçen çok kısa bir süre içinde umulandan daha iyi bir biçimde yerine getirmiştir. Unutma! Parolamız, DİSK'e katılmak, DİSK'i daha güçlü kılmaktır. İşçi haklarına ihanet etmiş, Amerikan uydusu TÜRK-İŞ'e paydos!" denilmektedir.

DİSK'e katıldı

■ *Kimya İş Sendikası Kongresi'nde Türk İş'ten ayrılarak DİSK'e katılma kararı alındı. Kongrede konuşan delegeler, Türk İş'in işçi sınıfı aleyhindeki tutumunu şiddetle tenkid ettiler. Böylece DİSK'e bağlı sendikaların sayısı dokuza yükselmiş bulunmaktadır.*

19 mart

Demirel'e tepki

■ *Terör Kanunu Tasarısı'nı eleştirdikleri için Başbakan Demirel tarafından alınganlıkla nitelenen hukuk profesörleri, gösterdikleri hassasiyetin alınganlık değil, sorumluluk duygusundan ileri geldiğini açıkladılar. Prof. Savcı* "Demirel'in hali bize artık ancak esef duygusu aşılıyor" *Prof. Abadan* "profesörlerin kayıtsız kalması, kendi görevlerine hiyanet sayılmak gerekir", *Prof. Velidedeoğlu* "Fikir hürriyetinin korunması meselelerinde umursamazlık veya tedbirsizlik fikir adamları için tarihi veballi gerektirir", *Prof. Esen* "1960'da aşırı alınganlık rejimi kurtardı, bugün hürriyetleri ve lâikliği kurtarıyoruz", *Prof. Tunaya* "Rejim meselesini maalesef yetersiz izahlarla tartışma konusu yapan Başbakan'dır" *dediler. Ayrıca, Ankara'da Türk Hukuk Kurumunun düzenlediği açık oturumda Prof. Turan Güneş, Prof. Bahri Savcı, Prof. Münci Kapani ve Doçent Uğur Alacakaptan, Terör Tasarısı'nı büyük tehlike olarak nitelediler. Açık oturum, yüksek rütbeli bazı subaylar ile Yargıtay ve Anayasa Mahkemesi üyeleri tarafından ilgiyle izlendi.*

HAFTANIN YORUMU

DOĞAN ÖZGÜDEN

ATEŞTEN GÖMLEK!

KİŞİ, ister DSİ Genel Müdürü, ister milletvekili, ister bakan, isterse başbakan olsun, haddini bilmek zorundadır. Devletin en yüksek kademelerinde görev almış kişiler dahi, bir tahrirat kâtibi, bir icra memuru gibi, anayasanın ve kanunların kendilerine tanıdığı hak ve yetkilerle bağlıdır. Bu hak ve yetkilerin sınırını zorlamak, "sandıktan çıkma" da olsa parlamentoda mutlak çoğunluğa da sahip bulunsa, "muktedir lider" adayları tarafından da desteklense, hiç kimsenin harcı değildir. Gel gör ki, AP Lideri Demirel, başbakanlık koltuğuna oturduğundan bu yana, cumhuriyet tarihinde emsali görülmemiş bir fütursuzluk ve sorumsuzluk içinde, hak ve yetkilerinin sınırlarını sık sık aşarak en tehlikeli ve vahim teşebbüslere girişmekte beis görmemektedir. Ancak böyle cür'etkâr çıkışları tam anlamıyla başarabilecek kişisel ehliyet ve liyakate sahip bulunmadığı için de zaman zaman bir hükümet başkanına yakışmayacak hafifliklere sürüklenmektedir.

TERÖR Kanunu Tasarısı'nın açıklanması üzerine, İstanbul ve Ankara Üniversitesi profesörlerinin, her şeyden önce uyanık birer vatandaş olarak, daha sonra birer hukuk otoritesi sıfatıyla seslerini yükseltmeleri karşısında mühendislikten gelme Demirel bir hukuk otoritesi kesilmiş, profesörlere anayasa dersleri vermeğe kalkışmıştır. Menderes'in gözünde profesörler nasıl sadece bir "*kara cübbeliler*" topluluğu idiyse, Demirel de her türlü bilim saygısını bir yana atmış, "*akılevveller*" diyerek üniversite hocalarını küçük düşürmeğe kalkışmıştır. Bu söze tepki gösterilince de profesörlerin "*alıngan*" olduklarını söyleyerek, anayasa ve rejim konusundaki haklı bir hassasiyeti hafife almak istemiştir. Oysa, bu küçük düşürme gayretleriyle kaybeden bilim adamları değil, Demirel'in kendisidir. Bilim adamlarına saygı göstermeyen, bilimin ışığından kaçan devlet adamlarının sonu daima hüsrandır. Bay Demirel, "sandıktan çıkma" da olsa, bu kuralın dışında değildir.

BAŞBAKAN'ın bundan daha tehlikeli olan teşebbüsü ise, ordu üzerine oynadığı oyundur. Bugüne kadar yüksek komutanlarla ailevi ilişkiler kurmak, onları iktidarın sorumluluğuna ortak etmek, kendisinde üstün kudret görenleri "muktedir lider adayı" olarak öne sürmek gayretleri nihayet kırk yaşında yedek teğmenlikten terhis edilmiş nevzuhur bir politikacıya general üniforması giydirmeğe kadar vardırılmıştır. Mareşalliğe kadar yükselmiş bir Atatürk, generalliğe yükselmiş bir İnönü, bir Gürsel dahi, hem de cumhurbaşkanı oldukları halde, sivil hayatlarında üniformayı gardroplarından çıkarmamışlardır. Kaldı ki, cumhurbaşkanı olmayan bir sivilin askeri üniforma giymesi Türk Ceza Kanunu'nun 253. maddesine göre suçtur... Demirel, Anadolu köylerinde kendisinin orduya hâkimiyetini ispatlamak için bu suçu bile bile işlemiştir. Demirel'in bu hareketi aydın çevrelerde bir hafiflik örneği olarak kabul edilse de, Anadolu'nun aldatılmış insanlarına general üniformalı fotoğrafların orduya hâkimiyet belgesi olarak dağıtılacağı muhakkaktır. Ama Demirel'in bilmediği bir şey vardır. Askeri üniforma, onu hak etmeden giyenler için bir ateşten gömlektir. Hele, anayasa sınırlarını zorlayanların sırtına geçirilirse...

İnönü'süz döneme oynayanlar...

MEHMED KEMAL

BÜLEND ECEVİT
(Son söz Kurultay'ındır)

TURHAN FEYZİOĞLU
(Gidiciler listesinin başında)

BİR damar spazmı geçiren İnönü'ye doktoru istirahat tavsiye etmişti. İstirahatı sırasında okuyacağı gazeteler tesbit edilirken İnönü:

— *Asıl bu gazeteye sinirleniyorum*, dedi.

Gerçekten de Hürriyet, İnönü'nün rahatsızlığını iri harflerle vermişti. Kendisini ziyaret eden Milliyet Muhabiri İzzet Sedes'e de İnönü bunu göstererek:

— *Temenni mi ediyorlar?* diye sormaktan kendini alamıyordu.

Başta Feyzioğlu olmak üzere "*Gidiciler*"in durumunu inceleyen CHP Meclisi toplantısına da genel başkan katılamamış, ince ve nazik bir mektupla durumunu bildirerek "*kendimi huzurunuzda bulunmaktan üzüntüyle mahrum ediyorum*" diyordu.

Değil sadece CHP'de, bütün memlekette, her partide ve her kademede politika yapanlar, çeşitli faktörler arasında bir de "*İnönü faktörü*"nü hesaba katmak zorunda oldukları için İnönü'nün rahatsızlığı ile ilgili haberler büyük ilgi uyandırmaktadır. Politikada "*İnönü faktörü*" başlıbaşına bir gerçektir ve bu gerçeği bilmezlikten gelmek, daha başlangıçta başarısızlığı göze almak demektir.

Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşundan bu yana, Atatürk'e rağmen, her taşın altında İnönü vardır. Kurtuluş Savaşı sırasında mızıkçılık eden Çerkez Ethem'i İnönü yenmiş, batı cephesinde Ali Fuat Paşa İnönü yüzünden çekilmiştir. İrili ufaklı yenilgiye uğrattıklarının adlarını saymıyoruz. Rauf Bey, İnönü ile anlaşmazlığa düştüğü için çekilmek zorunda kalmış, Terakkiperver Fırka, Serbest Fırka, İnönü'ye karşı kurulduğu için kapatılmıştır. İstiklâl Mahkemeleri, Takrir-i Sükûn kanunları, İnönü döneminde uygulanmıştır. Nice ünlü kişiler sehpanın eteklerine kadar gitmişler, ya orda durmuşlar, ya geri dönmüşlerdir. Bayar - Menderes demokrasisi, İnönü'ye karşı çıktığı için bilinen âkıbetine uğramıştır. Cumhuriyet'in idare, siyaset ve bürokrasi olarak kuruluşunda İnönü'nün fikri dokusu vardır.

Ama artık *'çetin ceviz"* yaşlı ve hastadır.

Bunu bilen bazı kimseler, bir "*İnönü'süz dönem*"in yaklaştığını görmekte, o döneme oynamağa hazırlanmaktadırlar. Bu da bir gerçektir ve gözden kaçmamaktadır.

İnönü'süz dönemde İnönü faktörü yok sayılabilir. Ama İnönü varken, İnönü'süz döneme oynamak ve bunu belli etmek, Feyzioğlu ve öteki "*gidiciler*"i yanıltmıştır. Göz göre göre İnönü'süz döneme oynamak mümkün müdür? *Oynanamadığını* olaylar göstermektedir. İnönü'süz döneme sadece Feyzioğlu oynamamıştır. Muktedir bir lider de İnönüsüz döneme oynamış, karşılaştığı tepkilerden *sonra yanıldığını anlamıştır*. Demirel de İnönü'süz döneme oynayanlar arasındadır. Siyasette bocalamasının, acemice davranışlarının nedeni sırıtmaktadır. Çankaya sâ*kinleri arasında da İnönü'süz* döneme oynayanlar vardır. Ama oyunları hemen deşifre olmaktadır.

İnönü bu olayların ve oynayanların hepsini bilir, tanır, *hesaplar... Cumhuriyet'in* gündelik politikası içinden gelen bir alışkanlığı ve yatkınlığı vardır bu oyunlara...

— ***Ne zaman ölecek diye sorarlar. Hiçbir sabah da bekledikleri haberi alamazlar***, der.

Bunu realistçe, içten ve hüzünlü bir sesle söyler. Acıma ve yakınma yoktur. Ve ardından gene bir gözlemini ekler:

— 1965'ten sonra politikadan çekilmeyi düşündüm. Ve çekilmemden sonra sarsıntı olmadan parti iktidarının devrolması için tedbirleri almaya çalıştım. Herkesin kafası *"yarın İnönü çekilecek, ne olacak?"* diye karışmaya başladı.

Tanrı uzun ömür versin ama, bir İnönü'süz döneme doğru yaklaşmaktayız. Buraya yaklaşırken Kayserili zekâsını kullanarak Feyzioğlu ilkin bundan yararlanmaya çalışmıştır. *"Her sabah soranlar"* arasına o da girmiştir. Bu CHP için "*hayırlı*" olmuştur. Çünkü CHP İnönü'süz dönemde değil, İnönü'lü dönemde bu krizle karşılaşmıştır. 14 Nisan'da İnönü bu krize bir çözümyolu bulacak, partiyi pürüzlerinden ayıklayacaktır.

CHP'de "*İnönü'süz dönem*"den söz açılınca akla ilk gelen isimler, muhakkak ki, Bülend Ecevit, Turhan Feyzioğlu, Nihat Erim, *İsmail* Rüştü Aksal ve Kasım Gülek'tir. Ancak, bunlardan Aksal parti çalışmalarında pasif kaldığı, Gülek ise "*İnönü faktörü*"nü zamansız olarak hiçe saydığı için İnönü'süz dö*nem için şanslarını yitirmişler*dir.

Bugün İnönü faktörüne karşı çıkmış olan Feyzioğlu ise herhalde 14 Nisan Kurultay'ında "*gidici*" olmaktan kurtulamayacak ve *İnönü'süz dönemde* adı anılmayacaktır.

Olacak işler, olmayacak işler

Refik Erduran

PROF. Tunaya, Adnan Menderes'in «Kara cüppeli'ler mi bilir, DP politikacıları mı?» kabilinden sözlerine nazireler yapmakta olan Demirel'e bir açık oturumda şu cevabı verdi:

— İnsan altı ayda Başbakan olabilir ama Profesör olamaz.

Doğrudur. Ayrıca, her insanın kaç yıl uğraşırsa uğraşsın olamayacağı şeyler de vardır. Söz gelimi, Şadi Alkılıç yüz yıl çalışsa Morrison firmasının Türkiye temsilcisi olamaz. A. Kadir Amerikan Cumhurbaşkanının Türkiye'deki sağ kolu olamaz. ANT'ı çıkaranlardan hiç biri AP Genel Başkanı olamazlar. Neden derseniz, öyle mevkilerin gerektirdiği «ince» özellikler yoktur kendilerinde.

Bay Süleyman Demirel ise türlü çeşitli inceliklerle dolu bulunduğundan bunların hepsini olabilir. Hattâ, aklını başına toplayıp uzun yıllar çalışırsa, sonra politika marifetlerini Üniversite kulislerinde de gösterebilirse, belki Profesör bile olabilir.

Ama askerliğini ancak bir ihtilâl sonucunda yapan, ondan sonraki yıllarını da —milyon kazanmaktan vakit buldukça— Türkiye'yi uydulaştırma çabalarına harcayan Bay Süleyman'ın hiç bir zaman olamayacağı birşey vardır:

Türk ordusunda General.

Çünkü, bazı generallerimizin bilerek ya da bilmeyerek içine düştükleri tutum hangi paralelde olursa olsun, Türk ordusu subaylarının çok büyük çoğunluğu bağımsızlığa âşık, bilinçli ve dürüst kişilerdir.

Demirel'in manevra izlerken üniformayla çekilmiş resimlerini gördüm de, onun için yazdım bunları.

Biri bana «İğretiliğin tarifini yap» dese, şu cevabı verirdim:

— Süleyman Demirel'in alnında Türk ordusunun General kokartı.

★

AKILLI insanlar kendilerine nelerin dokunduğunu bilirler, onlara el sürmezler.

Yazarlara baskı rejimlerinin iktidarlara dokunduğu, yurdumuzun yakın tarihindeki fazlaca dokunaklı olaylar sonunda açıkça anlaşılmıştır.

Oysa AP iktidarı Çetin Altan'ın dokunulmazlığını kaldırmak için uğraşıp duruyor.

Kaldırsa ne olacak, kaldırmasa ne olacak?

Kâğıt üstündeki dokunulmazlığın güvenilir bir değeri yoktur ki zaten.

Asıl dokunulmazlık bir ülkedeki güçlerin dengesine bağlıdır; sevilip sayılan kişilere ilişildiği zaman doğabilecek sonuçların bilinmesine dayanır.

***Çetin'in öyle bir dokunulmazlığı* vardır. (Olmasaydı, şimdiye kadar türlü yollardan çoktan dokunulurdu ona!)**

Ama insanların gözlerinin kararması, geçmişteki dersleri çiğneyip aynı yanlış yönlerde yeni hamleler denemeleri mümkün değil midir?

Mümkündür tabii. Ancak, o zaman neler olabileceği, kâğıt üstündeki garantilerin işe yarayıp yaramayacağı da yine geçmişin sayfalarında yazılıdır.

Yanılmıyorsam, 27 Mayıs sabahı kendilerine bir hayli sertçe dokunularak toplanan bütün DP kodamanlarının dokunulmazlıkları vardı, değil mi?

Tehlikeli özentiler

Başbakan Demirel'in profesörlerden "akılevvel" diye söz etmesi üzerine Prof. Tunaya "İnsan altı ayda başbakan olabilir ama, profesör olamaz" *dedi ya... Demirel, başbakandan başka bir şey olabileceğini ispatlamak için Erzurum'da sırtına general elbisesi geçiriverdi... 1962 de yedek teğmen, 1967'de general!*

Başbakan'ın general olması bir şey değil, gülüp geçer insan... Ama ya, generallerden biri, özellikle muktedir biri, başbakanlığa özeniverirse!

Geçen haftaki Parti Meclisi toplantısının havası ve teşkilâtın eğilimleri göstermektedir ki, Kurultay'da İnönü CHP'yi dilediği doğrultuya, yani ortanın soluna kesinlikle oturtarak Bülend Ecevit'e teslim edecektir. Artık İnönü'nün yerine gelecek olanı seçmek Ecevit'e kalmıştır. Şimdilik Ecevit'in yanında görünen Nihat Erim, İnönü'süz dönemin liderliği için rakiplerine tepeden bakan adaydır. Kurultay'da gerekli tüzük değişikliği yapılacak, usulî bir mesele olduğu için Feyzioğlu ve *"gidiciler"* partiden atılacaktır. Onları başkaları da izleyecektir.

Ama İnönü'süz döneme oynayan diğerlerini, muktedir liderî, Çankaya sâkinlerini, Demirel'i ve Demirel'in arkasındakileri İnönü boş mu koyacaktır? Sanmıyorum... Onlara gerekli dersi vermeden edemez. İnönü'nün politika kaderi çizgisinde, kendine karşı âsilenlere ve Türkiye'yi bir maceraya sürüklemek isteyenlere af ve mağfiret yoktur. Bakın tarih içindeki olaylara, bu hep böyle olmuştur. Çetin ceviz ihtiyarladı, hasta oldu, diye böyle olmayacağını sananları tekrar dize getirecektir.

Bir eski CHP'li, bana şunları söyledi:

— Ben hep İnönü'ye bakarak ve onu uzaktan dikizleyerek CHP içinde bu kadar uzun süre kalabildim. Sadece CHP içinde mi, politikada da kaldım. Bunu sezmeyenlerin perişan haline bakın...

Doğru söylüyordu.

İhtiyar kurdun sökülmüş sanılan dişleri hâlâ keskindir. Bilinen ve bilinmiyen güçler içinde misyonu vardır. Elinin şöyle bir işaretine bakmaktadırlar.

Millî İrade Demagojisi

Çetin Altan

BİR milli irade lafıdır gidiyor. Aslında bu söz bilimsel hiç bir değeri olmadığı isbat edilmiş adi ve köhne bir demagojiden ibarettir.

Milli İrade nazariyesini ayakta tutmıya çalışmış düşünürlerin başında Rousseau gelir.

Oysa Rosseau'nun bu nazariyeyi işlediği «Toplumsal antlaşma» eseri en küçük bilimsel bir incelemeye dayanamıyacak ölçüde çelişilerle doludur..

Şimdi adı geçen eserden bazı çeşitli örnekleri verelim:

Rosseau bir yerde şöyle diyor:

«Milli irade hiç bir zaman değişmez, bozulmaz ve saf kalır.»

Bir başka yerde ise şöyle diyor:

«Nihayet davletin çökmesi yaklaşır ve devlet sadece bir kavram ve boş bir kalıptan ibaret kalır ve bütün yüreklerdeki sosyal bağ koparsa, en aşağılık çıkara hayasızca milli iradenin kutsal adı verilirse bu takdirde milli irade yok olur. Herkes, gizli nedenlerin etkisi ile vatandaş değilmiş ve sanki devlet hiç mevcut olmamış gibi düşünür ve kanun namı altında özel çıkarları koruyan bir takım kurallar kabul edilir.»

Yine aynı eserde şöyle bir cümleye rastlıyoruz:

«Egemen millet oluştan bu egenmenlik içinde bulunduğu için, her zaman olması gereken noktadadır yani tüm kusursuzdur ve asla kusurlu olamaz.»

Ve yine bir başka yerde şöyle diyor:

«Kanun (yani milli irade) adı altında özel çıkarları kollayan, adalete aykırı düzenler kabul olunabilir.»

Bu nazariyeye karşı en amansız tenkitleri yapmış olanlardan biri Duguit'tir.

Duguit, milli iradenin gerek doğrudan doğruya gerek temsilciler eliyle uygulanması durumlarında her iki şıkkın da üzerinde durarak:

— Özel iradelerin dışında milli irade diye bir şey yoktur, diyor.

Şayet milli irade temsilciler eliyle kullanılıyorsa, gerçekte temsilci milli irade adı altında kendi iradesini kulanmaktadır. Temsilciye temsilcilik yetkisi oybirliği ile verilmiş olsa bile, temsilci milli iradenin değil kendi iradesinin emrindedir.

Şayet temsilci tarafından verilen bir emri bir tek kişi kabul etmezse, temsilci emri kabul etmeyenin arzusunu milli iradenin bir parçası olarak benimsemek zorundadır. Yok milli iradeden murat çoğunluğun iradesi ise o zaman ortada milli bir irade yoktur, çoğunluğun ve azınlığın iradesi vardır ki bunlar da özel iradelerin yekûnundan başka bir şey değildir.

Bu özel iradelerin çoğunluğu teşkil ettiği zaman gerçeği ifade ettiği iddiası ise hiç bir bilimsel esasa dayanmaz. Bu ancak bir kuvvet, hem de çokcası kör bir kuvvet olabilir.

Ve Duguit soruyor:

— Neden matematikte, fizikte bir şeyin doğru olup olmadığını anlamak için çoğunluğun iradesi araştırılmıyor da sadece siyasette benimseniyor bu yol? Bir şey doğru ise herkes için doğrudur. Yanlış ise yine herkes için yanlıştır. Çoğunluğun oyu gerçeğin ifadesi için şaşmaz bir ölçü olarak alınamaz. Çoğunluk sırf çoğunluk olduğu için haklı veya haksız telakki edilemez. Çünkü onun kendine mahsus ve onu teşkil eden kişilerinkinden ayrı ne bir zekâsı, ne de bir iradesi vardır.

Bu aksaklıklar üzerine Rosseau'nun milli irade nazariyesini Esmein halk iradesi biçimine sokmaya çalıştı.

Yani egemenlik millet denilen kolektif bir olaya bağlanacak yerde, halen yaşamakta olan ve siyasi haklara sahip bulunan vatandaşların tümüne ait sayılacaktı.

Bu nazariye de hemen iflâs etti.

Egemenlik bölünmez bir bütündü. Egemenliğin bölünmesi mümkün değildi. Halkı meydana getiren her kişi kendine düşen pay içinde egemendi. Yani bin kişi varsa ortalıkta her kişi binde bir ölçüsünde egemendi. Böyle olunca bir fert çoğunluğun arzusuna uyarak bu hakkından nasıl vaz geçecekti?

Esmein her tenkide cevap yetiştirmeye çalıştı. Lafı uzatmamak için bunları teker teker buraya almıyorum. Sonunda başa çıkamadı.

B. de Villeneuve şöyle diyordu:

— Halk genellikle şu veya bu şekilde nüfuz sahibi olan veya iktidar mevkiine geçen bir şahsa veya şahıslara «Sürü içgüdüsüne» kapılıp tabi olur. Hiç değilse bu şahsa veya şahıslara baş kaldırmayı ya korkudan veya kendine güvenemediğinden göze alamaz. İşte bu takdirde gerçekte bahis konusu olan tam anlamıyla bir halk iradesi değil, fakat halk üzerinde etkili olan şefin veya zümrenin iradesidir. Bundan başka, halk kitlesi, değil kamu çıkarlarını, hattâ bazan basit kişisel çıkarlarını bile doğru dürüst idrak etmekten aciz kişilerden meydana gelmektedir. Kitle daima çığırtkanlıkların, demagogların esiri olmuştur. Bu itibarla çoğunluk ne istediğini bilmez. İyi akımlara olduğu kadar, hattâ daha kolaylıkla, kötü etkilere de kendini kaptırabilir...

Bunların hepsi burjuva düşünürleri arasındaki çatışmalarıdır. Hepsi de milli irade ve halk iradesi nazariyelerinin bilimsel değerden yoksun olduğunu ispatlamışlar fakat yerine de geçerli bir şey koyamamışlardır...

Oysa sınıflı toplumlarda çoğunluğun saf ve arı iradesi diye bir şey yoktur. Çoğunluğu şartlandırma vardır. Çoğunluğu aldatma vardır. Çoğunluğa çok etken olan kapitalist sınıfın iradesini kabul ettirme vardır...

Bir toplum sosyalist düzene geçtikten ve sınıf ayrımını erittikten sonra orada da bilimin doğrultusunda ve bilimin çerçevesi içinde geçerli olabilecek çeşidinden çoğunluğun iradesi vardır ve böyle bir düzende çoğunluk bilimsel düşünceyi hazmedecek seviyeye çıkarılmaktadır.

Bu sebepledir ki kapitalist toplumlarda yukarda adlarını ettiğimiz müelliflerin tartıştıkları çeşitten bir halk iradesi ortaya çıkmaz. Yani arı bir demokrasi olmaz.

Arı demokrasi sosyalist bir dönemden sonra halkın bütün baskılardan, bütün şartlanmalardan kurtulması ve kendi kişiliğini kollektif bir ortamda gerçekleştirmek mutluluğunu duymaya başlaması ve bilimselliği anlamasıyla mümkündür.

Bugün Türkiye'de sık sık adı edilen milli irade sözü neresinden baksan gerçeğin üzerine oturmayan bir demagojiden ibarettir.

DENİZCİLİK

AP, Barbaros'un torunlarını Deniz-İş Kanunu ile zincire vurdu

DENİZ-İş Kanunu, Adalet Partisinin oylarıyle kanunlaştı ve korsanlık devrinden kalma örf ve adetler, gemi adamlarının lehinde gösterilerek kanuni maddeler haline getirildi.

Üçüncü Çalışma Meclisi, tek gemi adamı çalıştıran işyerlerinin de kanunun kapsamına alınması gerektiği hususunu karara bağlamıştı. Halbuki Adalet Partisi iktidarı, daha ilk ağızda, üçüncü Çalışma Meclisi tarafından alınmış karara aykırı olarak, 100 grostonilâtoluktan aşağı gemileri ve 5 kişiye kadar gemi adamı çalıştıran işverenleri kanunun kapsamı dışında bırakmakla, binlerce yoksul gemi adamını işverenin insafına terketmiştir. Böylelikle Adalet Partisinin gemi adamlarına karşı olan o zalim muhabbeti meydana çıkmıştır.

Adalet Partisinin oylarıyle kabul edilen Deniz-İş Kanununda, gemi adamları için iş emniyeti denilen ilkeye hiç yer verilmedi. Çünkü herhangi bir işveren gemi adamı ile belirli bir sefer veya belirli bir süre için hizmet akdi yapabilecektir. Yani işveren, İstanbul'dan Marsilya'ya yalnız gidiş-geliş için, veya yalnız on günlük müddetle gemi adamını istihdam edebilecektir. Ama işveren, gayet sübjektif bir sebeple hizmet akdini bozabilecek ve gemi adamını kulağından tutup Pire limanına atabilecektir. Bu tehlikeyi atlatacak gemi adamının sonu ise zaten bellidir. Çünkü gemi İstanbul'a varır varmaz, gemi adamı işsiz bir insan durumuna gelmektedir. Ancak gemi adamı işveren hesabına kraldan fazla kralcı olursa, işveren gemi adamının hizmet akdini tekrar belirli bir sefer veya belirli bir süre için uzatabilecektir. Deniz-İş Kanunu, bu şekliyle işsizliği Demoklesin kılıcı gibi daima gemi adamının tepesinde tutmaktadır. İşverene tanınan bu yetki, gemi adamının insan olarak kişiliğini öldürmek gibi bir nitelik taşımaktadır.

Deniz-İş Kanunu görünüşte gemi adamının çalışma süresini sekiz saatla sınırlamaktadır. Ama kanun fazla çalışmaya hiçbir sınır koymamaktadır. Gerçi kanunda sekiz saatı aşan fazla çalışmalar için gemi adamına yüzde yirmibeş prim ödenir deniyorsa da; ancak yapılan çalışmanın fazla olup olmadığının takdiri işverene aittir. Ayrıca büyük gemilerde hafta tatili hakkının gemi adamlarına tanınmaması, çalışma süresinin sekiz saatla sınırlanmasının tamamen teorik ve hiçbir tatbik kabiliyeti olmıyan bir madde olduğunu göstermektedir. Böylelikle kanun işverene, gemi adamını fiziki gücünün sonuna kadar çalıştırmak yetkisini tanımış olmaktadır. Hafta tatili, bayram tatili hakkına sahip olmıyan ve fiziki gücü kadar çalışmak zorunda bulunan gemi adamının bu durumunu Anayasayla ve hatta insanlıkla bağdaştırmak mümkün değildir.

Türkiye'de mevcut işsizlik ve işverene kanunla tanınan korkunç yetkiler gözönünde tutulursa, ücretlerin düşük bir seviyede taazzuv edeceği açıktır. Ayrıca kanun gemi adamını işverenle pazarlık kudretinden yoksun bırakmaktadır.

İşveren, gemi adamının bu düşük ücretinden hiçbir mahkeme kararı olmaksızın her ay üç gündelik tutarında para cezası kesebilecektir. Bundan gayri işveren, gemi adamının yapacağı muhtemel bir zarar karşılığı olarak, ücretlerinden on günlük ücret tutarında bir kesinti yapabilecektir. Bu, insanın suç işleyebileceği düşüncesinden hareket ederek, kişinin cezaevine atılmasına benzemektedir. İşverene tanılan bu idari tasarrufu, C.H.P.'nin sağ kanadı alkışladı ve Anayasayla uygunluğu üzerinde de ısrarla duruldu.

İşçi Partisi milletvekilleri gemi adamının perişanlığı üzerine bina edilmiş Deniz-İş Kanununu, çalışanlar lehinde değiştirmek amaciyle 44 önerge verdiler. Zaten kanun, 57 maddeden ibarettir ve çıkarılması için de 6 yıldan beri uğraşılmaktadır. Adalet Partisi İktidarı, bu önergeler yüzünden İşçi Partisine akla gelmez isnatlarda bulundu. Önergeler reddedildi. Tasarı Adalet Partisinin beyaz ve İşçi Partisinin de kırmızı oylarıyle kanunlaştı. Bütün sıkı mücadeleye rağmen, Barbaros'un torunlarının zincire vurulması önlenemedi.

Dr. Yahya KANBOLAT

Çetin Özek Tunaya ve Necat Erder açık oturumda

PROFESÖRLER DEMİREL'E HUKUK DERSİ VERDİLER

■ *“Akılhevveller sözü karacübbeliler sözünü hatırlatıyor. Aynı sözlerin aynı sonuçları yaratmamasına dikkat etmelidir...”*

“BİZ hürriyetleri korumak için kanun çıkarıyoruz” diyen Hasan Dinçer'e ve Demirel'e beş bilim adamı, Prof. Tarık Zafer Tunaya, Prof. Turan Güneş, Prof. Münci Kapani, Doçent Çetin Özek ile Doçent Necat Erder, Ortadoğu Teknik Üniversitesi Öğrenci Derneğinin düzenlediği bir açık oturumda hak ettikleri eğitici ve öğretici karşılığı verdiler.

Toplantıya çağırılmış olduğu halde mazereti dolayısıyla gelemeyen Prof. Kubalı gönderdiği mesajda şöyle diyordu:

“— Uzun zamandan beri temel hak ve hürriyetleri koruma bahanesiyle hak ve hürriyetlerimizin en kutsalı olan, bize insan olma şerefini ve haysiyetini kazandıran düşünce hürriyetini baskı altına alma hazırlıkları yapılıyor. Basının açıkladığı bir tasarıya bakılırsa, yapılmakta olan şey, bir terör rejiminin hazırlığıdır. Bir olağanüstü hal rejimi yaratılmaktadır.”

Tasarının ceza hukuku açısından incelemesini yapan Çetin Özek ise karşılaşacağımız komik sonuçları da belirterek getirilecek tedbirlerin iler tutar yerini komadı:

“— Tasarıya göre, mühendisler avukatlardan çok işe yarar dediğiniz zaman, üç yıldan beş yıla kadar hapse girebileceksiniz... Milli takımın yediği golü yazmanın milli güvenliği sarsma suçundan karşılığı bir yıldan üç yıla kadar hapistir. Toplatıldığı Resmi Gazete ile ilân edilmiş bir kitabı otobüste okurken yakalandığınızda yasak kitap taşımaktan ötürü bir yıldan üç yıla kadar hapis yatacaksınız. Tasarı ile İtalyan faşistlerinin yaptığı gibi özel mahkemeler kurdurulmakta, suçüstü yoluyla cezalandırılmaya gidilmektedir. Tasarı bilirkişi müessesesini de kaldırıyor. Komünizmin tanımlanmasını Ceza Kanunu'nun 141 ve 142. maddelerine bırakıyor. Bu maddelerin anayasaya uygunluğunun gerekçesini ise, Anayasa Mahkemesi iki yıldır açıklayamamıştır. Büyük bir mahkemenin altından kalkamadığını, başkalarına bırakıyor. Tasarıya ileri-ci güçlere karşı maddeler konmuş da, 163. maddeye, irticaa dair hiçbir hüküm konmamıştır.

Kendi sınıf egemenliklerini sürdürmek için bu tasarıyı getiriyorlar. Anayasa Mahkemesi, 141 ve 142. maddelerin içinden, metodu değil, fikri cezalandırmak istediği için çıkamamıştır. 1961 anayasasından sonra Türkiye'de bir bilinçlenme olmuştur. Bu bilinçlenmeden egemen sınıflar korkuyorlar, sınıf çatışması var diyorlar. Sınıf çatışması sosyal bir vâkıadır. Bunu inkâr edemezsiniz. Sınıf çatışması haddizatında emperyalist kuvvetlerle ve onun aracıları ile olmaktadır .

İkide birde biz sandıktan çıktık, istediğimizi yaparız, diyorlar. Evet sandıktan çıkma ama, bu sandık hokkabaz sandığı değil ki...”

Prof. Münci Kapani:

“— Bu tasarı bir hukuk ucubesidir. Anayasaya, hukuka, akliselime, sosyal ve politik bilgilere sırt çevirmiştir. Bugünkü sosyo-politik şartlar altında bu tasarı gerçekleşemez.”

Prof. Turan Güneş:

“— Böyle bir tasarı var mı, yok mu tartışması açtılar. Böyle bir tasarı vardır. Bir kaç kişinin kafasında kotarılır, kararlaştırılır, sonra ötekilerin haberi olur. Geçmiş devirlerden bunu biz çok iyi biliyoruz. Böyle bir tasarı AP Grupu'ndan olduğu gibi çıkar, milletvekilleri de virgülünü, noktasını tamamlarlar. Sosyoloji kanunlarına karşı durulmaz. Bu kanuna karşı çıkanlar, sonunda kazanacak.”

Prof. Tunaya:

“— Sayın Başbakan son demecinde bize anayasa dersi verdi. 1959, 1958, 1956'lardan korkmayız, diyor. Başbakanlar bir çok şeylerden korkmazlar ve korkmamalıdırlar. Ancak korkacakları bir şey varsa o da tarihtir. Başbakanın sözlerinde ister istemez bir geriye gidiş var-

dır. Akılhevveller sözü, karacübbeliler sözünü hatırlatıyor. Aynı sözlerin aynı sonuçları yaratmamasına dikkat etmelidir. Dünyanın hiçbir yerinde bir insan altı ayda profesör olamaz. Ama altı ayda başbakan olabilir. Bunu unutmamak gerekir.”

Doç. Erder ise *“Bu tasarı üzerinde, Türkiye'nin dışındaki çıkar düzeninin de etkisi vardır. Tasarı kanunlaştığı takdirde, uygulanmasını engelleyecek değerlendirmelere gidilecektir. Temenni ederiz ki, buradaki sözlerimiz iktidar için bir uyarma mesajı olsun”* dedi.

Halkoyunun gösterdiği şiddetli tepki karşısında Dinçer'in özene bezene hazırladığı Temel Hak ve Hürriyetler Kanunu'nun Meclis'ten geçmesi ihtimali, geçen hafta oldukça zayıflamış görünüyordu. ANT'ın açıkladığı metin, sadece AP'nin sağduyu sahibi milletvekilleri arasında değil, Demirel'in iktidar ortağı olarak gösterilmeğe çalışılan yüksek komutanlar arasında da tepki yaratmıştı. Gerçi aşırı akımlara karşı tedbir istenmişti ama, Dinçer *“vur”* denince öldürmüştü... Hafta kapanırken anayasa düşmanları cephesi tam bir bozgun hali gösteriyordu.

GENÇLER TASARIYI YAKTILAR

Temel Hak ve Hürriyetleri Koruma Kanunu Tasarısı adındaki terör tasarısına karşı gençliğin tepkisi de devam ediyor. Ankara Üniversitesi Talebe Birliği tasarıya hâkim zihniyeti protesto eden bir bildiri yayınladıktan sonra İstanbul'da da TMTF İkinci Başkanı Faruk Yalnız, Teknik Üniversite Talebe Birliği Başkanı Baykan Kalaba ve Yüksek Teknik Okulu Kongre Başkanı Ertan Pehlivan, terör tasarısını, 1839 Tanzimat Fermanı'nın ilân edildiği Gülhane Parkı'nda yaktılar.

Tanzimat Fermanı'nı okuyan Mustafa Reşit Paşa'dan İstibdat Fetvası yazdıran Süleyman Paşa'ya... İşte, Türkiye'nin 128 yıllık özgürlük mücadelesi ...

Amerika, Türk aydınlarını fişliyor

50 Bin askeriyle işgal altında bulundurduğu Türkiye'deki durumunu daha da sağlamlaştırmak üzere Amerikan emperyalizmi bugün bütün imkânlarını seferber etmiş ve geniş bir «fişleme» kampanyasına girişmiştir.

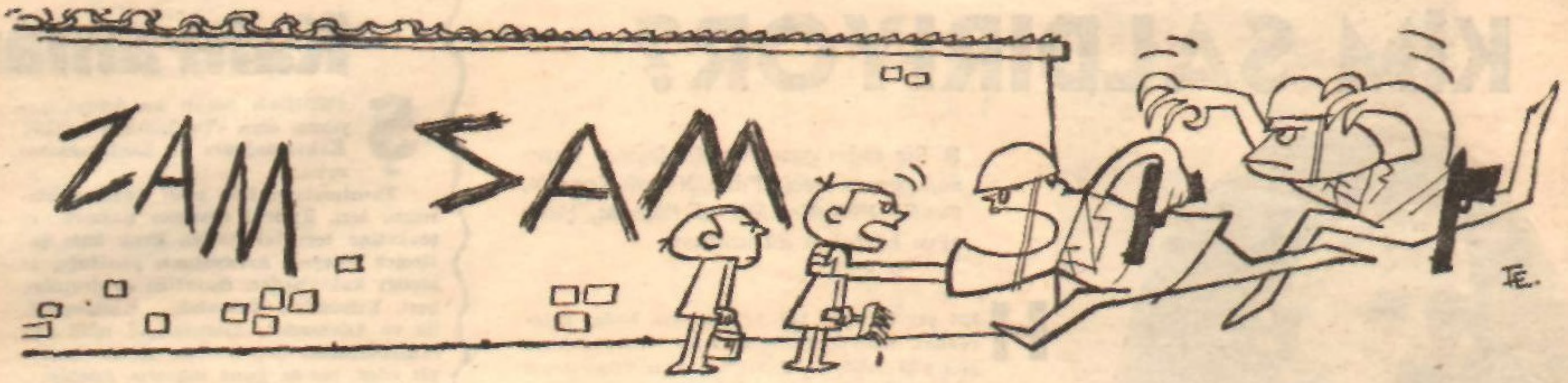
Missouri Eyaletinin St. Louis şehrindeki Washington Üniversitesi Tarih Bölümü'nden Robert Kolej mezunlarına, Joseph R. Rosenbloom imzasıyla gönderilen 3 Mart 1967 tarihli anket kâğıtlarında çocuklarından dedelerine kadar bütün aile fertlerinin özellikleri sorulduktan sonra şu hususların da cevaplandırılması istenmektedir:

Hangi partiyi, niçin tutuyorsunuz? Yabancı ülkelere hangi maksatla ve ne kadar süre için gittiniz? Dininiz, mezhebiniz nedir? Din Türkiye için zararlı mı, faydalı mıdır. Dinde reform yapılabilir mi? Türkiye'nin ekonomik, sosyal, politik alanlarda, eğitimde ve dış ilişkilerde başlıca ihtiyaçları nelerdir. Amerika Türkiye'ye nasıl yardımcı olabilir? Kemal Atatürk'ün eğitim, din, sanayi, tarım ve politika alanlarındaki devrimleri iyi mi, kötü mü olmuştur? Türkiye Atatürk'ten bu yana gerilemiş mi, ilerlemiş midir? Türkiye kendisine hangi ülkeyi, niçin ve ne şekilde örnek almalıdır?

Amerikan üniversitelerinin yabancı ülkelerdeki bu gibi araştırmalarının doğrudan doğruya CIA'nın arşivlerinde dosyaya girdiğini bilen Türk aydınları bu küstahça soruların sahibine herhalde hakettiği cevabı vereceklerdir.

Ferruh Doğan

İki öğrenci duvarlara zam yazarken yakalandı (Gazeteler)

— Siz gidin de Süleyman Demirel'i yakalayın, biz zam yapmıyoruz, yazıyoruz!..

BİLİM ADAMLARI, MİLLÎ SANAYİ VE SOSYALİSTLER

FETHİ NACİ

GEÇEN hafta, Temel Hak ve Hürriyetleri Koruma Kanunu tasarısı hakkında ne düşündüğü sorulan Ziraat Fakültesi Dekanı Prof. Sabahattin Özbek şöyle diyordu: **«Ben ziraatçıyım. Be ne bileyim. Bana ziraat hakkında sorun, söyleyeyim.»**

Aynı soru, birtakım ünlü tıp bilginlerimize sorulsaydı, sanırım onlar da öyle cevap verirlerdi: **«Biz hekimiz. Tıp hakkında sorun, söyleyelim...»**

Ne var ki hekimlerin kurdukları DEVA SANAYİ VE TİCARET A.Ş.'ne karşı yabancı ilâç şirketlerinin, yabancı şirketlerle işbirliği halindeki yerli şirketlerin başlattıkları kampanya üzerine tıp bilginlerimizin, tıp dışında birtakım önemli konularda da fikirler ileri sürmeğe başladıklarını gördük. Bu durum karşısında, bilim adamı olmayı (Tabiat bilimleriyle ilgili bilim adamlarını kastediyorum.) kabuğuna çekilip sadece kendi konularıyla uğraşmak sananların uyanmaları için, gerçek bilim adamı sorumluluğunu müdrik kişiler haline gelmeleri için galiba Türkiye'ye özgü yeni yollar bulmak gerekecek. Meselâ Prof. Sabahattin Özbek, arkadaşlarıyla birlikte bir gübre fabrikası kursa ve yabancı şirketlerin rekabetiyle karşılaşsa herhalde kolay kolay şimdi kullandığı ağzı kullanamazdı!

DEVA'nın gazetelerde yayımlanan «açıklaması», gerçekte, Türkkiyenin hızla sanayileşmesi yani kalkınması için tutmak zorunda olduğu yola aykırıdır. **«Mütevazi tasarrufları yeni sermayeler halinde toplayarak verimli kılmak suretiyle memleketin ekonomi hayatına hizmet etmek»**, kapitalist kalkınma yolunu seçenlerin sık sık tekrarladıkları bir palavradır. *Bu yoldan kalkınmış bir tek az gelişmiş* ülke gösteremez kimse!

Fakat DEVA'nın açıklamasında hayli ilgi çekici başka sözler de var: **«O halde bugün yapılmakta olan mücadele, bazı yabancı firmalar ve daha da acısı onlarla işbirliği halinde olup temin edilen kârları münferiden bir kaç kişinin cebine inmekte olan bazı firmalar ile, kârları çok mütevazı nisbetlerde ve sosyal adalet ilkelerine uygun olarak, binlerce kişiye taksim edilmekte olan millî ilâç firmaları arasında cereyan etmektedir.»**

Kârların ortaklar arasında -bu ortakların sayısı ne olursa olsun- bölünmesinin sosyal adaletle bir ilişiği olmadığı bir yana bırakılırsa, hekimlerimiz sosyalistlerin bunca yıldır anlatmağa çalıştıkları birtakım gerçekleri nihayet anlamışa benzerler. Ayrıca, büyük harflerle yazılan TATLI KÂRLAR (Tabii yabancı şirketlerin!), İbrahim Ethem Kimyaevi'nin yarı hissesini satın almayı **«memleketimizin en eski *ve en maruf millî ilâç firmasının bir yabancı ele* geçmesine mani olmak»** şeklinde göstermek, ve daha başka ifadeler sosyalist yazarların, sanayicileri hayli uyandırdığını gösteriyor!

Ne var ki, Türk sosyalistleri, benimsedikleri ve övdükleri kalkınma yolu yanlış da olsa DEVA'nın ve bütün millî sanayicilerin yanındadırlar. İlâç sanayiinde de göstermişlerdir bunu, kaçak porselen ithalâtında da, asit asetik davasında da (ki, mahkemesi devam etmektedir), sabun sanayiinde de! Türkiye'de, bugünkü tarihî dönemde, kapitalistlerden çok sosyalistlerin millî sanayicilerden yana olduklarını *söylemek bir paradoks gibi gelebilir; ama bu,* gerçeğin ta kendisidir.

Türkiye'de millî sanayie karşı olanlar sosyalistler değil, kapitalistlerdir. Ne var ki bizde «kapitalistler» sözü üzerinde gereğince durulmamış, çeşitli kapitalist grupların nitelikleri derinliğine araştırılmamıştır. «Kapitalist» denince akla sadece «kompradorlar» gelmektedir. Kompradorlar, Türkiye'nin sanayileşmesiyle değil, yabancılarla işbirliği yaparak, Türkiye'nin içerden ve dışardan soyulmasıyla ilgilidirler. Bunun için «kapitalist» sözü ile «komprador» sözünün eşanlamlı olarak kullanılışı birtakım karışıklıklara *yol açmaktadır. Oysa kompradorlarla çı*karları çatışan bir kapitalist grup vardır: Millî sanayiciler. Cılız da olsa, güçsüz de olsa, henüz Odalar Birliği'nden ayrı bağımsız bir Sanayi Odaları Birliği kuracak bilince erişememiş de olsa millî sanayiciler vardır. Ve bunların çıkarları, emperyalistlerin ve kompradorların çıkarlarıyla çelişme halindedir. Bu küçük grubun bilinçlenmesi demek millî sanayicilerin antiemperyalist cephe içinde yer almaları demektir.

AMA bu gelişmeyi önleyen etkenler de az değildir. Bir kere, millî sanayiciler, işçi hareketlerinden ürkmekte, bunun için antidemokratik, gerici iktidarları desteklemek gereğini duymaktadırlar. Sonra, yabancı sermaye ile çatışmak yerine yabancı sermaye ile ortaklık yolları aramak, günlük çıkarlarına daha uygun gelmektedir. Ve nihayet sosyal menşeleri, ticaretle olan yakın ilişkileri onları gerçek bir «millî sanayici» tutumu takınmaktan uzaklaştırmaktadır. «Türkiye'de özel sanayi alanındaki müteşebbisler ve teşebbüsler» adlı incelemesinde Ankara Üniversitesi öğretim üyelerinden Arif *Payaslıoğlu, durumlarını incelediği müteşebbislerden* yüzde 37,7'sinin daha önce ticaretle, yüzde 11,6'sının da babalarının yanında ticaretle uğraştıklarını tesbit etmiştir. Ayrıca, aynı incelemede, birçok sanayicinin bir yandan da ticaretle uğraştığı belirtilmekte ve şöyle denmektedir: **«Bu suretle bir defa daha Türkiye'de sanayiciliğin başlı başına bir faaliyet alanı olmaktan ziyade gerek menşei, gerek mahiyeti, gerekse yürütülmesi itibariyle ticaret ile yakın ve sıkı bir bağlılık gösterdiği ortaya çıkmaktadır.»** (s. 64 - 65).

MİLLÎ sanayicilerin iç yapıları bakımından bu gelişmeli durumları, onları kimi zaman emperyalistlerle, kimi zaman kompradorlarla, kimi zaman toprak ağalarıyla işbirliğine itmektedir. Ama gerçek çıkarları bu zümrelerle çatıştığı zaman hiç de ihmal edilemiyecek davranışlar göstermektedirler. *Yabancı sermayeye ve işbirlikçilerine karşı* savaşlarında Türk sosyalistleri elbette millî sanayicilerden yanadır. Ama bu, sosyalistlerin, işçi sınıfının haklı davasını, millî sanayicilerin hatırı için bir yana bırakacakları anlamına gelmez.

MİLLÎ DEĞERLERE KİM SALDIRIYOR?

■ *Bir sağcı gazetede Adıdeğmez imzasıyla yazan Necip Fâzıl, Namık Kemal'e, Tevfik Fikret'e, Mithat Paşa'ya, Şinasi'ye küstahça dil uzatıyor*

NAMIK KEMAL
(Necip Fazıl'ın yeni hedefi)

HER şey önceden belliydi. Buraya kadar gelecekleri, milli değerlerimizi de batıracakları gün gibi belliydi. Yirmi beş otuz yıldır bunu gerçekleştirmek için ellerinden her geleni yapıyorlardı. Bütün çabaları buraya kadar gelmek içindi, geldiler.

Biz diyoruz ki, kapitalizm, beynenmilel bir soyguncu şebekesidir. İçteki ve dıştaki güçleriyle milletleri imhaya çalışır. Bilhassa sömürmeğe, boyunduruğu altına almağa başladığı milletlerin kültürünü yoketmeğe yozlaştırmağa çalışır. Milletlerin kültürlerini öldürmeden, yozlaştırmadan onları sonuna kadar sömürmek mümkün değildir.

Yirmi otuz yıldır böylesine bir sömürgeci oyununun karşısındadır Türk milleti. Sinsi sinsi kültürümüzü, milli benliğimizi kemirdiler önceleri... Sonra milli değerlere geldi sıra... İlkönce sömürgecilere karşı insan tarihinin en etkili savaşını vermiş Atatürk'ü ele aldılar. Tarihimizin en büyük kahramanlarından birisini bütün cepheleriyle çürütmeğe çalıştılar.

ÇERÇEVE

Kahramanla

ŞIMDIDEN bütün Anadoluya yayılmış olan «Tarihimizde sahte Kahramanlar» konferansının ruhu:

Tanzimattan beri milli kahramanlarımız, bizi, Kanuni devrinin haşmet ve şevketine ters tarafından denk hale getirmek isteyen Avrupalının yonttuğu ve biçtiği kuklalardan ibarettir. O devirden beri, Yahudilik, Masonluk, Kozmopolitlik ve Allahsızlık (ajan)lariyle milli kahramanlarımızı hep Avrupa tâyin ve tespit eder, biz de buna inanırız. Edebiyat ...

Atatürk'ten sonra bu milleti ayakta tutan, sömürgeciliğe karşı direnen, milleti millet yapan kimimiz var? Milletin benliğine kavuşması için canını, kanını vermiş kim var? Milletin özgürlüğü için çalışmış, can vermiş kim var? İşte sömürgeci ve sömürgeci uşakları onları hedef aldılar.

Kim var, Namık Kemal var. Gelsin öyleyse Namık Kemal... Ne yapmış Namık Kemal? Bu milletin özgürlüğü için döğüşmüş. Bu yola baş koymuş. Bu uğurda can vermiş. İnsan tarihinin belki de en büyük öfke şiirini yazmış. Özgürlük bayrağı olmuş. Zulme, geriliğe, karanlığa karşı en büyük isyancı olmuş. Ve millet onu bayrak yapmış. Demek ki, Namık Kemal gibi bir bayrak yıkılmadan, yokedilmeden Türk milleti

Öğretmenler, Kardeşlerim...

BİR şey daha biliyorum.. Sürgünden de beter.. Elinizden alınacak ekmeğin korkusundan da beter. Aşağılanmaktan, dayaktan da beter.. Beterin beteri.

Size olmadık iftiralar ediyorlar. Size öğrencilerinizi, dost, yavru, kardeş bildiğiniz öğrencilerinizi düşman ediyorlar. İftiralarla halkı size düşman ediyorlar. Bunca belâlar ki, mutluluğunu istediğiniz halk yüzünden başınıza geliyor. Çevrenizi size düşman ediyor, dünyayı yaşanmaz hale getiriyorlar. Ve bunu da polis marifetiyle yapıyorlar. Benim başıma gelenleri, o küçücük kasabada, hep polis getirdi. Ondan dolayıdır ki, şimdi Anadolu'nun kıyıcığında köşesinde başınıza gelenleri biliyorum. Yaşadığınız Cehennem hayatını biliyorum.

Doğrudan yana mısın, halktan yana mısın, milliyetçi, vatansever misin, bilimden yana, Atatürk'ten yana mısın on parmaklarında on kara.. İftiralardan iftira beğen.. Zulümlerden zulüm...

Önce öğrencilerini sana düşman ederler.. Sonra masum halkı.. Bir polis şöyle esrarlı, yarı tehditli sana yakınlık gösteren halktan birisini köşeye çeker, gözlerini belerterek, zavallı adam büyük bir tehlike içindeymiş gibi, ona acıyormuş gibi bir tavır takınarak:

«Sen falanca öğretmenle sıkı fıkıymışsın ha! Öyle mi? Aman deli misin? Aman ha, aman ha! Aman ha, aman! Ayağını denk al. Biliyoruz sen temiz adamsın. Hiç bir bezde tarağın yok. Onun için söylüyoruz sana.. Çok gizli yoksa.. Öğretmen de size bunu söylediğimizi duymasın.. Yoksa işimiz berbat olur. Suç üstünde yakalayamayız öğretmeni. Bunu sana acıdığımız için söylüyoruz, aman öğretmen duymasın. Kurunun yanında yaş da yanmasın diye sana en büyük sırrımızı açıyoruz. Öğretmene zinhar bunu duyurma. Onunla da ilgini kes» der.

En yakın dostu öğretmene selâm vermez. Polis böyle birkaç kişiyi çeker, onlara da söyler. Onlar da öğretmene selâm vermezler. Sonra öğretmen de içinde bütün kasaba işi duyar. Polisin, yönetici sınıfın istediği de budur. Artık istenilen olmuş, öğretmen tehlikeli bir kişi olmuş çıkmıştır halkın gözünde.

1950 yılında Nurullah Hancılar adındaki Kadirli Ortaokul Müdürünün başına gelenler, dünyada hiç bir insanın başına gelmemiştir. Dünyada hiç bir yönetici sınıf hiç kimseye bu zulmü, bu gaddarlığı yapmamıştır.

1950 yılının Nisan aylarıydı. Ben içerdeyim. Ağalar benim için Çukurova'da inanılmaz, alçakça bir cadı kazanı kaynatıyorlardı. Ne Rus casusluğum kalıyordu, ne telsizle konuştuğum. Öyle bir vatan haini idim ki üstüme hain yok..

Ben hapse girmeden önce Kadirli Ortaokulundaki bir bayan öğretmen coğrafya dersinde Sovyetler Birliğini anlatırken komünizme geçmiş.. Sonra da beni ele almış, demiş ki:

«Burada da bir komünist var. Hani şu arzuhalcı Kemal var ya, işte o.»

Bir çocuk, akrabalarımdan birisinin çocuğu olacak:

«Öğretmenim,» diye sormuş, «ne biliyorsunuz onun komünist olduğunu?»

Bayan öğretmen karşılık vermiş:

«Benim babam Adana Emniyet Müdürlüğü komiserlerindendir. Ben bilmeyeceğim de kim bilecek.» demiş. O böyle deyince de tekmil akar sular durmuş. Akraba çocukları bu konuşmayı bana geldiler söylediler. Ben de kızdım.

Bir gün Belediye parkında otururken vardım Ortaokul Müdürü N. Hancılar'a:

«Siz Ortaokul Müdürüsünüz değil mi?» diye sordum.

«Evet,» dedi.

«Size bir şikâyetim var.. Sizin coğrafya öğretmeni bayan...»

Söylediklerini anlattım. Sınıfta benim aleyhime konuşmakta devam ederse öğretmeni mahkemeye vereceğim, dedim.

«Orası Ortaokul mu politika kürsüsü mü?»

Ortaokul Müdürü Hancılar çok üzüldü.

«Bayan öğretmen iyi bir kızdır. Bunu nasıl yapmış acaba?» dedi. «Ona söylerim...»

Bir daha da Ortaokul Müdürünü hiç görmedim. Daha önce de hiç tanımamıştım. Adamı ilk ve son görüyordum. Kasaba Ağaları bizim bu konuşmamızı allamışlar pullamışlar, N. Hancılar'ı azılı bir komünist yapmışlar, benim büyük teşkilâtıma başlamışlar. O zaman her hafta bir miting yaparlardı. Gene bir Salı mitinglerini yapmışlar. Komünist yuvası Ortaokulu yakmak için de on teneke benzin hazırlamışlar. Bu sıralar ben Kozan hapisanesindeyim. Ağalar önce mitingcilere Ortaokulu bastırmışlar. Şu çok ünlü petrolcu Aydın Bolak var ya, o da o zamanlar Kadirli Kaymakamı. Kaymakam, etmeyin eylemeyin diyecek olmuş mitingcilere. Saçlarından tuttukları gibi Kaymakamı sürüklemeğe başlamışlar. Derken Ortaokul Müdürünü yakalamış, linç etmişler. Müdür bu linçten ölmemiş, ölmemiş ama... İşin gerisi korkunç...

İçerde duydum ki Hancılar'ı Kozan Memleket hastanesine yatırmışlar. Hancılar sanırsam birkaç ay hastanede yattı. Çok tehlikeli zamanlar geçirmiş, ölümden zor kurtulmuş adamcağız. Sonra ne oldu biliyor musunuz, sonra ne oldu? Bundan sonra da adam aylarca Kozan hapisanesinde yattı. Sonra da beraat etti. Yaa, beraat etti. Hiç bir suçu yokmuş. Üç dört ay hastane.. Ölümlerden ölüm beğen.. Beş altı ay da hapisâne... Sonra beraat.. Sonra bir de göğsünde koskocaman bir «Komünist» damgası... Bu dünyanın en köksüz sınıfı, en maymun sınıfı, gayri milli Türk burjuvasının adaletidir. Adaletidir işte.

Bir şey daha yazayım size kardeşler, göreceksiniz ki şimdiki hayatınıza anlattıklarım ne kadar uyuyor. Kasabadayken bana epeyce mektup gelirdi. Ankara'dan atılan bir mektup komşuya beş günde gelmişse, bana on beş günde gelirdi. Bir ara bana mektup gelmez oldu. Bir ay, iki ay mektup gelmedi. Benim de kafam kızdı, Candarma Komutanına gittim, dedim ki, «Versene mektuplarımı. İki ay da mektup tutulur mu?» Komutan çekmecesini açtı, mektuplarımı önüme attı. «Kusura kalma,» dedi, «Çavuş izinli de.. Ben de elim değip de mektuplarını okuyamadım.» Mektuplarımın bana gelmeden önce karakola gittiğini tekmil kasaba da, ben de biliyordum.

İşte şimdi, sizin hayatınız, böyle bir Cehennem içinde. Mektuplarınız okunuyor. Halk sizlerden uzaklaştırılıyor. Bir cadı kazanı ki, deme gitsin.. Çamur bataklığına her gün sokup çıkarıyorlar her birinizi. Öfkeden, acıdan, haksızlıktan boğuluyorsunuz. Şartlarınız gittikçe ağırlaşacak. Bunu da ben söylüyorum. İnsan soyunun en vicdansız, en soysuz, en köksüz sınıfıyla karşı karşıyayız.

Bu çıkarcı, sömürücülerin Türkiye'deki kolları sınıf memleketimizi ve memleket severleri kahretmek savaşında. Her türlü iğrenç silâhı kullanıyor. Kullanacak. Dayanılmaz, iğrenç silâhlar bunlar.

Öğretmenler, kardeşlerim, dayanacaksınız, başka çaremiz yok. Bunların Ağababalarına karşı Çanakkale'de on binlerce aydın döğüştü ve şehit düştü. Onlar bizim kardeşlerimizdi. Kurtuluş savaşında da öyle.. Onlar bizim kardeşlerimizdi.

Onlar her şeyi yapacaklar. Kahredecekler bizi. Onlar ki vatanlarını beş on kuruşa satmışlar. Yurdumuza işgal güçlerinin bayraklarını kendi elleriyle dikmişler. Onlardan her şeyi beklemeliyiz. En kıymetli varlığını, yurdunu peşkeş çekenlerden her şeyi, her kötülüğü, her an beklemek gerek.

Bu toprakları yeniden kurtarmak, tarihine lâyık bir yere yeniden getirmek için çok acı çekeceğiz, çok gözyaşı dökülecek.. Ama kurtulacağız. Yurdumuzun kurtuluşunu görmek, bir gün bu günü mutlaka göreceğiz. Mutlu, bağımsız, büyük bir Türkiye için çaba harcamak, bir gün böyle bir Türkiye'ye mutlaka ulaşacağız. Bütün acıları unutacağız. Bütün kötülükleri...

Öğretmenler, kardeşlerim, acılar içindesiniz.. Güleceğiz.

Zafer toprağın anıdır.

Yaşar Kemal

Adıdeğmez

ları̇mız

la (Mason) yularını taşır.

Şu anda dâvanın tahlil ve tecrit ta-
an girmeden, âni ve teessüri bir ter-
ve teşhis üstûbiyle haber verelim ki
arın hepsi, mâsum ve bembeyaz ko-
ar gibi hazin melemelerle ufuklar-
çobanını çağıran bu milletin «ha-
i is[?]tine girmiş, meş'um ve kap-
kurtlardan başka bir şey değildir;
n büyük fikri ve tarihi inkılâp: bun-
, zümre zümre ve şahıs şahıs mas-
inin yüzlerinden düşürüldüğü ân
da [?]miş olacaktır. O zaman, bu
zli[?] altından, bütün bir [?]zuh ha-

Bâbıâlide Sabah'ta Adıdeğmez'in, milli değerlere saldıran yazısı

mperyalistlerin boyunduruğu altında sonuna kadar utulamaz. Öyleyse ilk önce Namık Kemal'i öldürmek gerek.

Sabah adındaki, bir kapitalistin çıkardığı satma-an gazetedeki köşesinde Adıdeğmez, nam-ı diğer Necip Fazıl, süper mürşit "Kahramanlarımız," diye bir yazı yazmış. Bu yazıda süper mürşit, "şimdiden bütün Anadoluya yayılmış, "Tarihimizde sahte kahramanlar," konferansının ruhunu veriyor. Kimmiş bu sahte karhamanlar? Kim olacak, Namık Kemal... Kim olacak, Şinasi.. Kim olacak, Tevfik Fikret... Kim olacak, Mithat Paşa... Kim olacak?..

Süper mürşit kasaba kasaba dolaşıp Anadolu in-[?]ına bunların sahte kahramanlıklarını anlatıyormuş, bunları çürütüyormuş. Ve onların sahte kahraman olduklarını da bütün Anadoluya kabul ettirmiş. Öyle yazıyor.

Ne diyelim, ödevini yapmış. O gazetede adama boşuna yazı yazdırırlar mı? Bu dünyada herkesin bir ödevi var, super mürşidinki de milli kahraman çürütmek... Onları sahte kahraman yapmak.

Elbet onun boğdurduğu Mithat Paşa, büyük kahraman Mithat Paşa sahte kahraman olacak. Mithat Paşa yıkılmadan bir milletin hürriyeti yıkılmaz. Elbet Mithat Paşa'yı yıkma ödevlerini yerine getirecekler. Beynelmilel kapitalizmin emrini yerine getirecekler.

MİTHAT PAŞA
(Vurun devrimcilere)

Elbet onlar için, *"boynunda masonların yularını taşır,"* diyecekler.

Ve elbet elbet, onlar için şöyle konuşacaklar: *"Bu milletin harim-i ismetine girmiş, meşum ve kapkara kurtlardan başka bir şey değildir; ve en büyük fikri ve tarihi inkılâp; bunların, zümre zümre ve şahıs maskelerinin yüzlerinden düşürüldüğü an vücuda gelmiş olacaktır. O zaman, bu temizliğin altından, bütün bir yuzuh halinde kurtuluş yolları meydana çıkacaktır. Bekleyelim ve Allaha yalvaralım.*

Uzak görmüyoruz."

Namık Kemal.. Bu milletin (harim-i ismetine) girmiş kapkara kurt!

Mithat Paşa.. Kapkara kurt!

Bir insanın dili buna varıyor, bir takım insanlar bunu dinliyorlarsa, bir milletin vatanperverlerinden buna karşı hiç bir tepki gelmiyorsa, emperyalistler o memlekette yapacaklarını yapmışlar demektir.

Ne diyor, super mürşit, imanla, aşkla şevkle, ne diyor, UZAK GÖRMÜYORUZ, diyor.

Bu gidişle Namık Kemal'lerin, Mithat Paşa'ların, irili ufaklı öteki milli kahramanların sonu yakın. Bu gidişle bu milletin sonu yakın demek istiyor super mürşit.

Emperyalistlerle ve onların uşaklarıyla kıyasıya mücadelemiz başlamıştır. Bu, bir milli mücadeledir. Bir milletin yokedilmesi, ya da yaşaması mücadelesidir. Bu son on yıl içinde ya emperyalistlere bayrağı teslim edeceğiz, ya da kurtulacağız. Namık Kemal kurtulacak, Mithat Paşa, Tevfik Fikret kurtulacak, Koca Sinan, Koca Yunus, Pir Sultan Abdal, Mustafa Kemal kurtulacak, ya da emperyalistler bizi her şeyimizle, milli kültürümüzle, geleneklerimizle, tarihimizle yokedecekler.

TE
KZİP AJAN
DEĞ
İL SENDİK

Acıdır. Kimliği: **AHMET MUŞLU**, Muşlu olup hacı Ali zadelerden Jandarma kumandanı Abdülveli efendinin oğludur. Abdülveli efendi Gediz kumandanı iken eşraftan Halil efendinin kızı ile evlenmiştir, Ahmet Muşlu böyle Türk ana ve baba'dan aslen ve neslen *Türk olarak Gediz'de* dünyaya gelmiştir, babası, Moskoflar'la ve diğer emperyalistlerle savaşmış şerefli bir askerdir.

Ahmet Muşlu, Gediz'den Muş'a, oradanda da İstanbul'a gelmiştir, talebeliğinde okul ve şahsi masraflarını fabrikada çalışarak kazanmıştır. Vatani görevlerinden sonra iş hayatına atılmış ve çalıştığı iş yerinde işçi baş mümessili olarak görev almış, diğer fabrikalardaki işçi mümessilleri ile de anlaşarak çikolata ve şekerli sanayi işçilerini bir sendika çatısı altında toplamak teşebbüsünde bulunmuştur. Neticede bu günkü ismi ile Teksif sendikasının Cağaloğlu - Cemal Nadir sokak 4 numarada kuruluş hazırlıklarını tamamlamış, Kardeş sendikaların yardımları ile resmen kuruluşunu gerçekleştirmiştir.

Teksif İl kongresini 1951 yılında akdetmiş kardeş sendikalardan bilhasa İstanbul İşçi Sendikaları Birliği başkanı Şeref Hivel ve Teksif başkanı Bahir Ersoy, Mehmet Güler ve bu günkü Liman Dok. Sendikası başkanı Mahmut Yüksel'in tavsiyeleri ile bu kongrede İstanbul İşçi Sendikaları *Birliğinin idare heyetine seçilmiştir.* Muşlu'nun başkanı bulunduğu sendika kongre kararı ile birliğe girmiş, delegelerin reyleriyle Muşlu idare heyetine girdiğine göre (BU SENDİKACI BİR AJANDIR) makalesini yazan fakat imza atmaktan çekinen yazar yukardanberi izahına çalıştığımız kuruluşun ve başkanın müdahalesini alkışlamış bir kimsedir. Sonra bu kimse Muşlu'yu da kendisine uydurmaya çalışmış, bundan muvaffak olamayınca Muşlu'yu baltalamak istemiştir. Bu yazar diyor ki: İlk kongresini 1951 de yapan sendika kısa sürede hızla teşkilâtlanmıştır. Ancak, Sendikanın mali durumunun bozuk olması sebebiyle Muşlu'nun yaptığı harcamalar Sendika üzerindeki şüpheleri daha da artırmıştı, Muşlu, çok masraflı bir hayat yaşıyor, çevresine ölçüsüz ikramlarda bulunuyor, bu yüzden çeşitli dedikodular çıkarılıyordu. Söyle: bahsettiğin tarihlerde beni hangi eğlencede gördün ve hangi ölçüsüz masraflardan bahsediyorsun. Ücretimin azlığına rağmen etrafımdakilere ikramda bulunuyormuşum... Şayet elimdeki lokmayı fakir vatandaşlarımla paylaştığımı *söylemek istiyorsan iyi bil ki şimdi lokmamı de*ğil kazancımın bütününü yoksullarla paylaşmaktayım. Muşlu, kumar mı oynamıştır, gönül mü eğlendirmiştir ki aşırı harcamaları olsun; kongrede bir iş veren'in şantaj yaptığımı söylediğini yazıyorsun, işverenlere çattığım kongrede konuşan işveren Besler Çikolata'nın sahibi sayın Behiç Besler'di. Konuşmasında biz kongreye misafir olarak geldik, fakat sendika başkanı Ahmet Muşlu bey yapmış olduğu sert konuşmalarla adeta bizi tehdit ediyor demiştir, yazarın konuşmaları değiştirerek beni suçlamaya çalıştığı ortadadır, o kongrede bulunan şerefli üyelerimiz ve sayın işveren hayattadır. Yazar 5 işyerinin ismini vererek oralardan teberrü aldığımızı yazıyor, kendisine soruyorum: Sendikama ve şahsıma gayri meşru tek kuruş aldığımı biliyorsa ispatlasın, ispat hakkı tanıyorum.

1953 yılında Türkiye'de ilk profesyonel sendikacılığım doğrudur. O tarihte Sendikacılığı benimsemek insana leke değil, şeref kazandırır. Yazarın iddia ettiği gibi 1954'de işverenlerle beraber Sendika heyetimiz Ankara'ya gitmemiştir. O sıralarda işyerlerinde ham madde yokluğundan mecburen işçilerin işlerine sonverilirken o günkü Devlet büyükleri ile görüşmek üzere başkanlığımda bir heyet Ankara'ya gitmiş ham *madde tahsisini* çıkartmıştır. Gerek şahıs, gerek Sendika olarak bunun karşılığında kimseden maddi menfaat sağladığımız görülmemiştir, bu yazar yazısının sonlarında küçük düşürme çabası ile benim Türkçe iki kelimeyi yan yana getirip söyleyemiyeceğimi, dilencilerle mücadele derneği kurduğumu yazmaktadır; tabii bunlarda birer yalandır, Muşlu bu güne kadar namuslu, hiç bir vatandaşa bir fiske vurmadığı gibi silâh ta çekmemiştir. Bana ajanlık iftirasında bulunan yazar son cümlesinde Ahmet Muşlu'nun hizmeti başkalarınadır, diyor. Ben yaşadıkça asil işçilerimizin ve milletimizin emrinde olacağım.

Ahmet Muşlu
(imza)

Tekziptir Ah
met Muşlu Tİ
P Kurucuları Arasında

Ajan değildi Ahmet Muslu'nun Tip Kurucuları arasında Ajan olarak bulunduğu iddianız tamamen yalan ve iftiradır. Beni, isci partisine Devlet tarafından Ajan olarak sokulmus göstermeniz de kasıtlıdır. İsci partisi ben, iyi niyetli birkaç arkadasımla bazı sendikacılar tarafından kurulmustur. Baslangıcta samimiydik. Kalplerimiz Türk İscisine ve Milletimize hizmet aşkıyle doluydu. Sonradan hadiseler yanıldığımızı doğrulamıstır. Tipten vatandaşlarımı ikaz ederek ilk ayrılan ben oldum. Sonra istifalar çoğaldı. Yazdığınız gibi, Tipe kurucu olarak girip ayrılan sadece ben değilim. Beni hedef almanız, Tipin bünyesindeki hastalıkların ilk defa tarafımdan açıklanmasındandır. Tip'in yanlıs gidişatına, Beyaz sarayda, ilk yumruğu vurmam sizi bukadar öfkelendirmişe benziyor.

AHMET MUŞLU
(İmza)

Yeraltında Bir Anadolu II

MAHMUT MAKAL

İKİ gün tren yolculuğu ve bir gün vapur yolculuğu kişiyi Van'a atabiliyor. Ya Ünseli köyüne nasıl gitmeli? Kar yağabileceği kadar yağmış, bir yandan da yağmakta. Kardan zaten gözlerimiz kanıkmış, beyazlığına baka baka, bir de tipi kıvratıyor. Gidiyoruz ama nasıl gittiğimizi bilmiyoruz. Arabamız hendeklere girip girip çıkıyor. Her yer dümdüz. Karın altında bir oyuk mu, dere mi var yoksa yol mu var belirsiz. Yolun ilerde kapalı olup olmadığını bilmiyoruz. Ama bu tipi bile az sonra yolu kapamaya yeter. Bunu bilenler yola çıkmamakta. Bize gelince, biraz sonra önümüz ve ardımız kapanıp da ortada kalabileceğimizi hesaba bile katmadan çıkmışız yollara. Bizim arabadan başka ne gelen var ne giden.

Ünseli çevresi seksen kilometreden fazla Van'a. Üstelik daha önce gitmişliğim var bu çevreye. Direksiyondaki Teoman Ağabey de yabancısı değil buraların. Ama göz gözü görmüyor fırtınadan. Nerelerde olduğumuzu kestiremiyoruz. Bazan köye benzer yerler geçiyoruz ama oralar da kar altında kalmış. Yaşantı, kıpırtı durmuş. Ne dışarda bir kuloğlu görüyorsunuz, ne de

Beni görünce neden sırtını dönüyor Ünseli kadınları? İnsan insanı yer mi

başka bir canlı yaratık. «**Eğer tezekleri varsa, çullarına bürünüp ocaklarının başına geçmiştir herkes, aylarca sürer bu hareketsizlikleri, kış uykusuna yatıp da uyuşmuş yeraltı hayvanlarından farkları yoktur insanların bu köylerde, kanları koyulaşıyor belki bu aylarda**» diyor Teoman Ağabey.

Yolun bir yerinde yalnız, ölen bir kaç çocuğu gömmek için karı kürüyüp mezar kazmaya çalışan üç köylü gördük. Ünseli'yi sorduk. «**Şu, tepeleri aşınca gördüklerinize sorun, ama araba gitmez böyle zamanda**» dediler. «**Çocuklara kıran girdi**» diye eklemeyi de unutmadılar arada. Muradiye'de Ziraat Bankası, yüz - yüzelli liralık kış kredisi dağıtıyormuş bu darlıkta. Oraya gitmek için yola inip saatlerce taşıt beklemekten donmaya başlamış bir kaç kişiyi arabaya aldık..

Gönlüm o kadar istiyor ki inip şu köylerden birinde kışlamayı. Ya öldürsün Doğu köylüsünün çektiklerini çekerek ya da yaza ölmeden çıkıp insan olursun. İnsan olmak çekmekledir. çünkü. Halkının yaşadığını iliklerinde duyarak yaşamakladır. Onun için, geri kalmış ülkelerde cumhurbaşkanı ve başbakanların en geri koşullarla sarmaşdolaş yaşayan köylerde en azından birkaç gece geçirmelerini salık verir bilgelerle eğitkenler... Bu açıdan alınca, bizimkilerin buralara bu havalarda gelip de gecelemelerinden çoktan vazgeçtik, geceleyenlerin, yıllayanların anlattıklarına kulak verseler gene öpüp başımıza koyacağız. Ama nerde? Sonra ben, gösteriş olarak yaşamak istemiyorum burada. Anca bir kanca bir, yani öl birlikte kal birlikte düşüncesiyle istiyorum bunu. İçmem susuzların elinden su, açlar arasında ben tok olamam, inancıyla istiyorum. Halkımın kafasını karıştırırım diye çekmeselerdi,. Adana köylerine karışıp gitmiştim böyle. En büyük hünerleri, insanı halktan ayırmak, köyden koparmak. İşte böyle kar altında yassılsın, uyusun istiyorlar. Yolu kapansın, yiyeceği tükensin, dünyayı unutsun. yaşamakla ölmek arasında fark olduğunu düşünmesin, diyorlar. Öyle olsun ki rahat ede iki taraf da. Bir taraf rahat sömüre, bir taraf dolapları öğrene ve rahatça oy vere... Asırlar geçe, ozanlar söyleye:

Yer altında ezgisiyle
Bu haliyle mazisiyle
İniltili sızısıyle
Altı asır duran köyüm

Alt tarafı düzlük çayır
Üst tarafı yokuş bayır
Hangi şeyden gördün hayır
Altı asır duran köyüm?

diyerek... Başbakan da «**Edebiyatla köy kalkınmaz**» buyurmuş. Sanki ekonomiyle kalkındırmak istemiş de bir şey diyen olmuş gibi...

Muradiye Bankasına gidecekleri de bir yerde bıraktık. Orada bekleyecekler, taşıt gelirse karşı yönden, binip gidecekler. Olmazsa kurtlara yem olacaklar donup öldükten sonra. Anlattıkları yoklukla pençeleşme savaşları da anı olarak kalacak bende, onlar gibi yollarda kalmaz da Ünseli'ye erişirsem.

Ankara nire Ünseli nire demeyin. geldik Bre!

Akşama doğru tipinin durduğu bir sırada, köyün de hangi doğrultuda olduğunu kestirdik. Zor şer geldiğimiz ana yoldan arabanın ayrılması olanaksız. Fakat bu köye varmam, kalmam ve de iliklerimde duymam gerek yaşamını. «**Sen başıyın çaresine bak**» dedim Teoman Ağabeye, «**Erciş'e mi gideceksin, Tatvan'a mı gideceksin, yolları açık bulursan uğurlar olsun.**» Ve elimde çanta; kara gömüle gömüle yürüdüm...

Çatal çatal

Ünseli Köyü iki bölük ve ikiyüz dolayında ev sayısı. Okul da bu iki mahallenin ortasında. Okulun iki öğretmeni var. Bir düzine kadar da Alpaslan Öğretmen Okulundan staja gelmiş öğretmen adayı var. Son sınıfta okuyorlar. Altı ay sonra köylere öğretmen olarak gidecekler. Derslikler ve öğretmen Abdullah'ın odası durulacak gibi değil. Akşama doğru ayaz iyice bastırdığı halde, ayaza karşı korunma olanağı yok elde. Tezek falan demek istiyorum. Öğretmen okulu öğretmenlerinden Adem Bey de var. Söz hemen köy kalkınmasına geliyor.

«**İnanç şarttır**» diyor Adem Bey. «**İnanınca olur. Dinin payını unutmamak gerekir.**»

Yakında öğretmen olacak arkadaşlardan biri köyü nasıl kalkındıracağını anlatıyor:

«**3 K Derneği kuracağım önce (4 K olması gerekir, o 3 K diyor.) Particilik yüzünden küsenlerin arasını bulacağım, onları barıştıracağım. Dini inançlarına dokunmayacağım...**»

«**Bu kadar mı? Sözgelimi, 4 K Derneğiyle neleri gerçekleştireceksiniz?**»

«**Yenilikler ancak bu yolla girer köye. Bu örgüt dünyada altmış ülkede var. Demokratik esaslar, müşterek çalışma zihniyeti, iş ve eğlenceyi birleştirme işi hep bu dernekler yoluyla köye girebilmiştir. Köyleri refaha ve sağlığa, ancak kafa, kol, kalp ve kuvvetin birleşliği bu dernekler kavuşturacaktır. İlk yapacağım iş, köyden seçeceğim 4 K liderleri yoluyla köşebaşlarına çöp tenekeleri koydurmak olacaktır...**»

Anladım ki, iki değil dört çatallı kazıklar hazırlanıyor köylüleri uğraştırmak için. Üstelik bu kazıkların kökü dışarda, yani Amerikan icadıdır bu 4 K lar..

Savaş gönüllüsü

Adana'nın Çıyanlı köyünde karşılaştığım barış gönüllülerini anıyıverdim. Biri kız biri erkek olan bu Amerikalılar da aynı klüple köyü kalkındırmayı denemekteydiler. Köylülere bankadan kredi almaktan tutun da Ankara'daki işlerini çabuk çıkartmak, kuyularına tulumba, tarlaları için motopomp almak gibi ne varsa üstlerine almışlar. Bir akşam kahvede köylülerin alayları karşısında ezilip büzüldüklerine tanık oldum. Dünyaya geldiklerine pişman ediyorlar da, hükümet emriyle köye sokuldukları için, kovalayamıyorlardı.

«**Bunlar ne arıyorlar köyünüzde?**» diyordum.

«**Böyle küçük işlere bizim aklımız ermez, yukarıya sorun**» diyorlardı.

Ama bu arada, vaytikle paralı adam tutup köylerde imam mı muhtar mı ağır basıyor, Amerikan yağını beğeniyorlar mı gibilerden Amerikalıların yaptığı araştırmada olduğu gibi, köyün tavuğunu danasını bırakmadan listelemişler. Köyün geliri - gideri, canlı cansız varlığı ve de her ailenin sosyal durumu saptanmış, fişlenmiş, dahası postalanmış... Yeri gelmişken sormalı bizim milliyetçi taslaklarına: Hani Türkiye'nin iç yüzünü gavurun bilmemesini ister, köyün yoksulluğunu yazanlara komünist derdiniz sizler? Yurdun köşesine bucağına dağılmış Amerikan Conileri bunu hem de aksi maksatla yapınca vatan hizmeti mi oluyor?

Evet, kazığın bir ucu da Savaş Gönüllüsünün elinde...

Kelime oyunu

Yer üstünde iki bina gözüküyor. Biri Mehmet Yaşar'ın odası, öteki muhtarın dükkânı. Onlar da yarı bellerinedek kara gömülmüşler. Gerisi tüm kar altında köyün. Akşam olunca poyraz çıktı, bıçak gibi.. Herkes yeraltında, evinde. Biz de girdik evimize. Ünseli'de ilk akşam. Şunu da araya sıkıştırayım ki, bu köyün asıl adı Ernis. Modaya uyularak bunun da adı değiştirilmiş. Tıpkı Anayasayı uygulama yerine bazan dilini yenileştirme bazan da dilini eskiye çevirme oyunlarında olduğu gibi. Köyün sorunlarına saldırma, devlet gücüyle onları çözümleme yerine, köylerin adını değiştirmekle uğraşıyorlar son yıllarda. Hoca Nasrettin'in bacağına yosun dolanmış da, «**yosuna da sarınsan ben senin ne mal olduğunu bilirim**» demiş. Adlarını da değiştirseler, köyler değişmiyor.

Anlayacağınız, Doğu cephesinde yeni bir şey yok. Belki de bazı değişiklikler var ama istenilenin karşıtı. Örnekse, bir zamanlar ocakbaşlarında anlatılan masalların yerini rüşvet ve eşkiyalık öyküleri almış. Okullarda şehir ve de köy çocuklarına, köy hayatını öğretmek için neler de okutulur yurt bilgisi kitaplarında: «**Kış günleri köylülerin hayatı cennet hayatıdır. Güzden düğünler bitmiş, ambarlar dolmuştur. Keyifle ocakbaşına oturan köylüler çeşitli eğlenceler tertip ederler. Analar çocuklarına kahramanlık hikâyelerini, Kore'de Türklerin yarattığı destanları anlatırlar..**»

İşte şu anda, kar altında kalmış Ünseli köyündeyim. Soğuk, kurt ve köpek ulumalarını bile önledi. Ölmemek için kuşağı dolamış, paltoyu sırtlamışım. Başlığı çıkaramıyorum başımdan. Çev-

Ulaşım kısa-uzun mesafelere hep kızakla... Erciş Bölge İlköğretim Müfettişi Mustafa Kandemir ve Mahmut Makal kızakta.

remdekilerle birlikte ben de öksürüyorum bir uçtan. Kış kışlığını belli etmekte ama ondan korunmak için gerekli olanlar elde olmadığı için, kışa karşı kişi kişiliğini belli edememekte... Küçük Yaşar Kemal kol kadar bir odun bulmuş kıyıdan köşeden, onu getirdi şerefime. Ne öldürmeye ne ondurmaya yararı dokunmayan yarı yaş tezeklerden de Yıldız Hanım getirdi, ev sahibinin kızı. Geçtik karşısına. Ayaklarımıza altımıza çaldık, ellerimizi dizlerimizin arasında. Ölmemek istiyoruz, yoksa ısınmak aklımızdan geçmiyor! Tezek kendikendine yanıyor, alevsiz bol duman verip sonra kül oluyor. **«Biraz kül biraz duman»** deyimi aslında tezeğin tanımını yapmaktadır. Bu yüzden, tezek kullanan Anadolu köylüsünün de hali küldür. Vaktiyle yakıt parası isteyen bir müdüre İstanbul'dan tel çekmişler Doğu'ya:

«Bu tezek nasıl bir şeydir, kalorisi nedir, bildirin de parasını ona göre yollayalım.»

Taşralısının nasıl ısındığını bilmeyen Saray Adamlarına Van'daki müdürün karşılık telgrafı şöyleymiş: **«Tezek boktur, kalorisi yoktur.»** Bir sırıtkan dişi uğruna biraz kül biraz duman kesilen İstanbul Dükalığı ilişkinleri, yıllar yılı Anadolu'yu da cennet olarak düşünmüşler, anlatmışlar ama hep hayalhanelerinde. **«Orda bahar başkaymış da yazlar kışlar başkaymış. Billur ırmakları varmış da ayranını içince bütün yaraların iyileşirmiş...»** Sırtımı dayadığım şu soğuk-nemli duvar köşesinden Mıskal Kadının oğlu Mustafa'nın yüzüne bakıyorum. Onun kişiliğinde Kul Mustafa diriliyor sanki:

«Taşramızdan sormak ile — kimse bilmez halimizi!» diyor.

Konuk olduğum ev sahibinin karısı da, kızı Yıldız da öksürüyor. Yıldız onyedi yaşında. Ne okul görmüş ne de köyden başka bir yer.

*Öğretmen Abdullah Bey de sol ya*nımda oturmuş kendini korumaya çalışıyor soğuktan. Bununla birlikte onun her günü böyle, ölüm-kalım savaşı. Benimkinin de onunkinden ayrımı yok aslında. Ayrımı olsa bir tadı mı olacak sanki. En azından yirmibeş milyonluk bir halk kitlesinin yaşantısı bu. Halk denize hücum edince vatandaşa yer kalmamasından yakınıyorlardı İstanbul'da. Halk yaşamaya başlasa vatandaşa yaşama hakkı kalmayacağı anlayışıyla mı terör yasaları hazırlanır, dersiniz? Bir zamanlar Tevfik İleri, Köy Enstitülerini yıkarken şu gerekçeyle ortaya çıkmıştı: **«Öğretmeni yirmi yıl köyde yaşamaya mahkum etmişler, ben kurtaracağım.»** Bu efendilere göre köyde yaşamak bir çeşit mahkumiyettir. Demek köylerde yaşayan yirmibeş milyon insan resmen de mahkum kabul edilmektedir.

Buna göre Aziz Nesin'in dediği de doğru öyleyse: **Türkiye koskoca bir açıkhava hapishanesidir...** Bunca mahkumun kurtarılması için, yani insanca yaşama aşamasına ulaştırılması için sosyalizmin uygulanmasından başka çıkar yol yoktur herhalde. Ge•:lim..

Bu mahkumlar aleminden, ömürler ve kuşaklar boyunca süren mahkumiyet aleminden, yirminci yüzyılın sonlarında bile insanca yaşama olanağının ucundan olsun tutamamış bir kitlenin yaşantısından neyi vereceğimi şaşırdım doğrusu. Dostoyevski'nin Yer Altından Notları gibi uzatma olanağım olsa neyse. Benim sınırım dergide dört, bilemediniz beş sayıyla çevrili. Gam yemiyorum ama, birkaç çizgiyle havasını verirsem yeter.

Doğu kadını üşümemek için ne bulduysa giymiş üstüne... Doğunun kışı yaman

Bunları düşünüyorum. Yüreğim burkuluyor. Yüreğimin burkulması biraz da soğuktan. Kuş gibi çırpınıyor. Ben orta Anadolu'da doğdum. Kış gördüm, soğuk gördüm ama böylesini görmedim.

İhtiyaç ihtilâl gibidir. Soğuk sıcak dinlemediği gibi ne zaman geleceği de belli olmaz. De şimdi yeri mi dışarıya çıkmanın? Zaten kapı açılınca soluğumuzla ısıttığımız hava da değişiyor. Ne olursa olsun çıkmam gerekiyor. Nerde bulacaksın içinde Winston Çörçil'le lâyık W.C. si bulunan sıcak Dükalık apartmanlarını?

Sarınıp sarmalanıp çıktım Abdullah Bey'le.

«Köyde Winston Çorçil yoktur hocam,» diyor, **«ayak basmamış buralara. Sanırım Güney'e uğrayıp geçmiş...»**

Seni misin sarınıp sarmalanan? Doğanın yasası seni bu soğukta dışarı çıkarır, belinedek kara gömülsen de yürürsün bir süre. Sonra o nazik bedenini açarsın, soğuk doğrudan doğruya beline vurur, kar da doğrudan doğruya kaba *etinle güreşmeye başlar.. Ve benzeri* koşullar içinde yıllarca önce kazandığın bel ağrısı bir hamle daha yapar, haram eder uykuyu tüneği.

Öyle etti. Toprak tabanın soğuğu belime işlemesin diye yüzükoyun yatayım, demeye kalmadan kar güreşi yetişti bel ağrılarıma.

Bizimki de biraz efendilik taslamak mı oluyor bilmem: Evdekiler daha yakına giderek durumu daha ucuz atlatıyorlar ihtiyaç zamanlarında. Benimkisi efendilik değil enayilik galiba. Neden derseniz, doğada hiç bir şey kaybolmaz. Beş ay sonra da olsa kar kalkınca arazinin ortasında bulacaklar ettiğimizi. Hem de tek başına. Oysa daha yakına ve toplu yere gitsem, birbirine karışsalar daha iyi olmaz mıydı?

«*Hocam kusura bakma, bu bizim* hayatımız» diyor Abdullah Bey.

«Bu benim de hayatımdır, dostum» diyorum.

«Ama bir azınlık böyle yaşamıyor, biliyorsunuz?»

«Etme Hoca, sınıf şuuru kazanmışsın sen, Halil Tunç duymasın, Hasan Dinçer de duymasın. Terör Yasasını uygulamaya Ünsel'den başlar ha!»

«Onların sesi de gücü de yasaları da buralara erişemez Hocam,» diyor. **«Erişseydi şu köyün herhangi bir yanından belli olurdu iyi kötü. Karakoldaki uzatmalı benden bile rüşvet istedi. Keyfiğin Karakola adam çağırır ve gidenler cebine biraz para koymadan giderse sopanın altına yatırılır. Resmen soyuyor onbaşılar köylüyü. Kaçakçılık dersen hudutlar dümdüz. Canı sıkılan yola çıkıp geleni geçeni soyuveriyor. Ve halk kürtçeye çevirip türkü olarak söylüyor şu beyti:**

«Gökler buluttan rüşvet yiyor
«Gökleri kime şikâyet edem?»

Isı sıfırın altında otuzdan az değil sanırım. Van'da 27, Ağrı'da 37 idi. Birkaç gündür artmadı, eksildi. Bu soğukluk köyde daha başka etkiliyor insanı. Ozanın dediği gibi: **«Başkentte kar yağıyor iki nokta üstüste — Eğer köye de yağıyorsa üç nokta yanyana...»**

Üç noktayı yanyana koyup, başlığımı çorabımı çıkarmadan girdim şiltenin arasına. Bir yanımda Abdullah Bey, bir yanımda ev sahibi, serildik yere, yer dinlemek için. Masallardaki **«Yerdinleyen»**den ayrılan yanımız ne? Radyosuz, telefonsuz, telgrafsız bir zamanda yere yatarak alırlarmış haberi. Biz de öyleyiz şimdi. **Yer** dinleyip dünya ile bir ilişki kurmaya çalışıyorum. Kuramıyorum ama. Ayrı dünya burası. Her yanımın eşit üşümesi için dönüp duruyorum yattığım yerde. Masalların hep tatlı bitmediğini, bu masalın da epiy acı olduğunu düşünüyorum. Bir zamanlar **«Geceler yarim oldu — Ağlamak kârım oldu»** *diye köy okulunda söyle*diğim türkünün yerine, ozanın dörtlüklerini mırıldanıyorum:

Ha masalda derisi yüzülen adam
Ha şu susan köyde ben
Kırk haramiler elinde kalmış nasibim
Bütün tarlalarım Köseyle komşu
Ge'sin sınırı bulsun Keloğlan.

Bingöl'ün Balık Köyü Öğretmeni İsmail Bakcan'ın donup öldüğünü söylüyorum öğretmene. **«Bana arkadaşı anlattı»** diyorum, **«Ayağında bir lastik çizme, içinde naylon çorap varmış. Katlanamamış soğuğa.»**

Sonra ekliyorum:

«Bu işin köyü şehiri yok. Van'da öğretmen Rıza Yüksel kümes gibi bir yer bulmuş ama odun alamamış, sobası yok, gece yarılarına kadar kahvede bekleyip, sabahleyin de erkenden kaçıyor evden. Hasan Koyuncu ile Fikret Kuruöz de bir odada oturuyorlar. Odalarına gittim, yarım saat duramadım. Onlar genç olduklarından dayanabiliyorlar. Ama oranın kirasını bile ödeyemiyorlar. 350 lira'la Van'ın soğuğuna karşı gelinir mi? Sabah olunca erkenden kaçıyorlar odalarından. *Öğle ve akşam* kendikendilerine bir şeyler hazırlayıp yiverek zor yaşıyorlar. Hasan Koyuncu diyordu ki bana: «Okuttuğumuz öğrenciler de bizim gibi yaşıyor ve bu durumdaki öğretmen o durumdaki öğrenciye Divan Edebiyatı anlatıyor..»

Uyku gelir gibi oluyor, gelip sonra gider gibi oluyor...

(Devamı var)

Almanya önce Türk işçilerini geri yolluyor

■ *Batı Almanya'da işsizlik ciddi ve devamlı bir karaktere bürünmeğe başladı.*

BATI Almanya'da işsizlik, geçici ve önemsiz karakterini kaybetmiş, ciddi ve devamlı bir karaktere bürünmeye başlamıştır.

Nitekim son zamanlar uyuşan Batı Alman ekonomisini canlandırma amacıyla 1967 yılı başında Bonn idarecilerince alınmış tedbirler, henüz herhangi müsbet bir sonuç verememiştir. Aksine, Şubat 1967'de işsizlerin sayısı 673000'e çıkmıştır. Bu işsiz kütlesinden 534000'i kadın, 139600'ü erkektir. Hele aynı rakkam 1966 Şubat'ındaki 225000 kişilik işsiz ile kıyaslandığında, daha büyük önem kazanmaktadır. Hâlen, iş tutan emekçi kütle ile işsizler arasındaki oran, yüzde 3.1'e varmaktadır. Bu rakam ve orana, ülkelerine geri yollanan yabancı işçiler dahil değildir.

Kaldı ki, satıhta beliren işsizlik artımı arkasında, geleceğin daha köklü ekonomik tehlikeleri, başka gelişmelerle de kendini gösteriyor.

Batı Alman makamları, işsizliğin artması halinde gayet tabii kendi vatandaşlarından önce yabancı işçilere yol vereceklerinden, bunun ortamını şimdiden hazırlıyorlar. Yabancı işçileri (tercihen Hristiyan olmayanları, yani Türk'leri) peyderpey memleketlerine geri yolluyorlar.

Yabancı işçilerin gitmesi ise, o işçiler kadar bir açıdan Alman işçileri için de problemler yaratmaktan geri kalmıyor. Çünkü, Alman işçisi, çok ağır işlerde çalışmama geleneğine kendini kaptırmıştır. Bu sebeple, ağır iş alanında yabancı işçilerden boşalacak yerlere Alman'ları getirmek, artık zorlaşacaktır.

Ayrıca, yabancı işçilerin Almanya'daki iş şartlarını ve hayat imkânlarını, dönecekleri kendi ülkelerinde bulma imkânsızlıkları, o ülkelerde huzursuzluk sebebi olacaktır.

İşçi dışında, Almanya'da başlayan ve yakın gelecekte büyümesi mümkün görülen ekonomik buhran, işveren açısından mesele olma durumundadır.

Şöyle ki, büyük Alman firmaları mali sıkıntıya düşünce Bonn makamlarından yardım istemeye başlamışlardır. Meselâ iş hacmi yılda 4,8 milyar Mark'a varan ve 110 bin işçi çalıştıran Krupp firması, mali seyyaliyetini muhafaza ve ihracat kapasitesini devam ettirebilmek için Bonn'dan 360 milyon Mark'a varacak kredi sağlamıştır. Bahis konusu kredi ile Krupp ihrâcatı, 1 milyar Mark miktarında tutabilecektir.

Batı Alman ekonomisinin karşılaştığı enflâsyonist zorluklar açısından, havacılık endüstrisi başka bir misâl olarak gösterilebilir.

"Rundschau Am Sonntag" isimli Bonn dergisine göre, boşta kalan Batı Alman havacılık mühendislerini ve teknisyenlerini, çok büyük ücretler vererek Komünist Çin *"kiralamak"* arzusundadır. Yine aynı dergiye inanmak gerekirse, Berne'deki ve Viyana'daki Çin sefaretleri, Münih'e temsilciler yollayarak bahis konusu *"kiralama"*lara zemin hazırlamaktadırlar.

Görülüyor ki, Batı Almanya'da ekonomik sıkıntı devresi gelip çatmıştır. Bu buhranın Bonn dış politikasına (şu veya bu yönde) tesir etmemesi imkânsızdır. Dolayısıyle, önümüzdeki yıllar hattâ aylar, bu açıdan Batı Alman dış politikasının gelişmelerini izlemeliyiz.

Beyazlar Afrikaya özgürlük veriyor

AFRİKA

■ *Fransız Somali'si Orta Doğu politikasına âlet ediliyor*

DERGİMİZİN baskıya verildiği pazar günü, Afrika ülkelerinden Fransız Somolisi'nde referandum yapılacaktı. Böylece, Bab El Mendep boğazına Afrika yönünden hâkim bu Fransız müstemlekesi, siyasi istikbâlini şekillendirmiş olacaktı.

Fransız Somalisi'nin başkenti Djibouti (Cibuti)'dir Yüz ölçümü 8800 mil karedir. Nüfusu 86000'dir. Ordusu 3500 kişiye varır. Mevkii, Habeşistan'la Somalia (eski İtalyan Somalisi) arasında olup, Güney Arabistan Federasyonu'ndan (Aden'den) ve Yemen'den Bab El Mendep boğazıyla ayrılır. Halkı, Afar'lardan (ekseriyet) ve Somalili'lerden müteşekkildir. İki grup halk topluluğu, eski emperyalist geleneğe uygun şekilde, 1839'danberi (Fransız işgâli başlangıcı) birbirlerine düşürülmüşlerdir.

Fransa, en geç 1967'de, referandum hazırlayıp Somali'ye istiklâl tanımayı resmen vadetmiştir.

Balıkçılık ve hayvancılık hariç, Fransız Somalisi'nin hiç belirli bir endüstrisi yoktur. Habeşistan'ın dış ticareti, Fransız Somalisi'ne ait Djibouti limanından her iki istikamette işler.

Görünüşte, Habeşistan, kendisi açısından tabii liman Djibouti'ye ilgi göstermektedir. Somalia, Fransız Somalisi'nde yaşayan ekalliyet Somalili'lerle ilgilenir. Birleşmiş Milletler, referandumu kontrol merakına kapılır, aslında Amerika'nın buraya sızması için zemin hazırlamaya bakar. Fransa, güya dış müdahaleye set çekip halkın kendi iradesiyle bir karara varmasını ister (!); Birleşmiş Milletler kontroluna yanaşmaz.

Aslında, hakiki milliyetçi birkaç siyasi liderine rağmen, Fransız Somalisi halkı çoğunlukla cahildir. Dolayısiyle dış oyunların kurbanı durumundadır. Çünkü, Bab El Mendep boğazına hâkim bir toprak parçası, büyük devletleri yakından ilgilendirmektedir.

Süveyş Kanalı'ndan sonra Bab El Mendep'in (ilerde ne yönde eğileceği bilinemeyecek, belki Nâsır yanında yer alacak) milliyetçi bir grup eline geçmesini İsrail müsbet kraşılamamaktadır. Çünkü böyle bir hâdde, İsrail'in Kızıl Deniz'deki Akaba limanı ölecektir.

Aksine Nâsır, Bab El Mendep'i, hem Fransız Somalisi tarafından hem Aden kıyısından kontrol etme amacındadır.

Fakat hepsinden önemlisi, Orta Doğu'da kurmaya çalıştığı kendi menfaatlerine uygun düzen (status quo) bakımından, Washington dahi Djibouti olaylarına ağırlığını koymaktadır. Çünkü Somali, yukarda belirttiğimiz gibi, Bab El Mendep'e hâkimdir. Bab El Mendep ise Arabistan ve Mısır, dolayısıyla Orta Doğu problemlerine bağlantılıdır. Oysa, Orta Doğu'da İngiliz hegemonyasını silen Amerika, bu sefer kendi menfaat ve planlarına uygun yeni bir kuvvetler dengesi kurma çabasındadır.

Görülüyor ki, sadece 86000 nüfuslu, 8800 mil kare yüz ölçümlü bir küçücük ülke bile gerçek istiklâline kavuşabilme uğruna milletler arası politikayı hesaplama zoru hissediyor. Şüphesiz, Somali halkları (Afar'lar ve Somalili'ler) sonunda hakiki istiklâllerine kavuşacaklar. Fakat şu sıralar, onları çok zor sınavların beklediği de başka bir hakikat.

YUNANİSTAN

■ *Seçim arifesinde patlayan bombalar darbe habercisidir*

YUNANİSTAN'ın bazı büyük şehirlerinde, özellikle başkent Atina'da, son günler bombalar patlamaya başlamıştır.

Halbuki, 28 Mayıs'ta, genel seçimlerin yapılması gerekiyor.

Acaba bombalı ortam, seçimlerin geri bırakılması için, bir bahane sayılır mı? Sayılırsa, seçimlerin gecikmesi, karışıklıklara sebep olur mu? Çıkacak karışıklıklardan faydalanacak unsurlar hangileridir? Yoksa, böylesine karışıklıklar, varılmak istenilen hedef midir?

İşte, geçen hafta, gerek Yunan'lı gerekse yabancı yorumcular bu sualleri ortaya atmaktaydılar. Çünkü, önemli kayba sebebiyet vermemesine rağmen, bombaların sokaklarda patlatılması tesadüfe değil fakat belirli bir siyasi maksada bağlanıyor. Başka deyimle, bazı siyasi çevrelerin, Yunanistan'ı "normal dışı" bir ortama sürüklemek istedikleri genellikle iddia olunuyor.

Oysa, demokratik düzenin son yıllardaki normal gelişmesinden menfaatleri haleldar olanlar, münakaşasız müfrit sağcılardır. Normal demokratik akım sekteye uğratılmazsa normal siyasi bünye, Yunanistan'da da sosyalizm'e yarayacaktır; yakın is-

KRAL KONSTANTİN
(Başı dertte hükümdar)

PAPANDREU
(Krala karşı...)

tikbalde ve seçimle sosyalistler iktidara geçebileceklerdir. Böylesine bir demokratik sonuç, koyu sağcıların menfaatine aykırı düşecektir. Sağcılar, demokratik imkânlarla sosyalist akımı önleyemeyince, önce Anayasa dışı hareketleri deneyeceklerdir. Bu hareketler de kendilerine iktidarı sağlayamazsa, yine aynı sağcılar, anormal bir siyasi ortam yaratıp askeri darbeye kadar gidebileceklerdir.

Zaten, krallık müessesesi'nin tehlikeye düşmesi veya demokratik usullerle Sosyalist'lerin iktidara yükselmeleri hallerinde, Kralı (faydasız safra misali) Yunanistan dışına sürüp bir hükümet darbesi yapacaklarını koyu sağcı askeri liderler hiç bir zaman gizlememişlerdir.

İkinci Dünya Harbi yıllarında faşist işgâl kuvvetleriyle işbirliği yapanların koyu sağcı'lar (bu arada General Grivas) olduğu hatırlanırsa; İkinci Dünya Harbi bittiğinde, İngiliz desteğiyle Yunanistan'ı iç savaşa sürükleyenlerin yine (General Grivas dâhil) aynı sağcılar olduğu göz önüne getirilirse, mülrit sağcı grupların bugünkü planları kimseyi şaşırtmaz.

Kaldı ki, ENOSİS'le büyüyecek bir Yunanistan'ı, Washington idarecileri kendi açılarından garantileme veya Amerika tarafında görme durumundadırlar. Oysa, Yunanistan'a bu Amerikan peyki karakterini en iyi garantileyecek grup, Kral'cılar veya koyu sağcılardır. Kral'ın mevkii tehlikeye düştüğünde, Washington açısından en ideal kukla idare, kendini Yunan halkına empoze ettirecek kralsız bir Sağcı Askerler cuntasıdır.

Üstelik, Amerika'lı idareciler, artık (Diem gibi, Sukarno gibi) en dalkavuk mizaçlı sivil kuklalara bile güvenmemeyi öğrenmişler; askerlerle işgörmenin kolaylığını anlamışlardır.

İşte, Yunanistan'ın büyük şehirlerinde patlayan bombalar, komşu ülke açısından böylesine ihtimallere gebe sayılmalıdır.

DIŞ YORUM

FRANSA'DA GÜNEŞ TUTULDU, FAKAT...

HÜSEYİN BAŞ

MİTTERAND: Halk iktidarına doğru...

FRANSA'da seçim öncesi havası içinde düzenlenen ciddi anket ve araştırmalarla ilk tur seçim sonuçları üstüne kurulan ve genellikle Gaullist iktidar partisinin mecliste tek başına çoğunluğu rahatça sağlamakta güçlük çekmeyeceği yönünde önerilen tahminler, 12 Mart ikinci tur seçimlerinin, Fransa'da olduğu gibi, dünyanın öbür ülkelerinde de tam bir sürpriz yaratan sonuçlarıyla, sabun köpüğü gibi sönmüş bulunmaktadır.

1936 talihsiz Halk Cephesi hareketinden bu yana sol güçler, gerçekçi ve şüphesiz eskisine kıyasla son derece daha sağlıklı ve etkin eylem birliğiyle, çeşitli çıkar gruplarının birbirleriyle kıyasıya çekiştiği Gaullist cepheyi, Pompidou'nun büyük iş çevrelerinin geniş imkânlarından yararlanmasına, avantajlı bir seçim sistemine, çeşitli baskı metodlarına ve generalin erişilmez prestijine rağmen çökertmiş ve Fransa'nın *de Gaulle sonrası yönetimine fiili adaylığını* en parlak bir biçimde koymuştur.

Sol cephenin bu şaşırtıcı başarısının en önde gelen nedenlerinden biri, Gaullist politikanın içinde bulunduğu onulmaz çelişme ise, öbürü, kuşkusuz, Mitterand ile sol federasyonu teşkil eden öteki sosyalist örgütlerin gerçek bir sol cephenin Komünist Parti dışında kurulmasına imkân bulunmadığını anlamış olmasıdır. Başka bir deyişle, Fransız solu, gerçekte potansiyel olarak var olan gücünü sağlam bir platform üstüne oturtarak seferber etmeyi bu defa başarmıştır. Diğer taraftan, sol cepheyi teşkil eden örgütlerin, özellikle ikinci turda, önceden tesbit edilen kararlara büyük bir disiplin anlayışı içinde uyarak gereken her yerde Gaullist adaylara karşı etkin bir hareket birliği sağlamaları, sol cephenin bugünkü başarısının dinamiği olarak kalmamış, de Gaulle sonrası «halk cephesi» için büyük umut kaynağı olmuştur. Nitekim, Fransız Sosyalist Partisi (S.F.İ.O.) Genel Sekreteri Guy Mollet'nin hemen seçimlerinden sonra belirttiğine göre de «bu disiplin gelecek için büyük umutlar vaadetmekle, seçimlerin en önemli olayı sayılmak lâzımdır.»

Öte yandan, Gaullist'ler, sol cephenin yasama seçimlerindeki ezici başarısını bütünüyle yadsımak cesaretini kendinde görememekle birlikte, iktidarı, kıl payı bir çoğunluğa dayanmak bahasına da olsa, sürdürmenin çareleri peşinde koşmaktadır.

Peki, Gaullist'ler, iktidarı, kıl payı bir çoğunlukla, güçlü bir muhalefet karşısında tek başına götürebilecek midir? Böyle bir durumda generalin tavrı ne olacaktır? Sol cephe karşısında uğranılan yenilginin 5. Cumhuriyetin zaten çelişik bünyesindeki tepkileri neler olacaktır.

General de Gaulle'ün U.N.R. (Yeni Cumhuriyet İçin Birlik) Partisi'ne bir çekidüzen vermek, çeşitli çıkar grupları arasında hiç değilse görünüşte birlik sağlamak amacıyla bizzat Başbakan Pompidou'yu görevlendirmesi ve Pompidou'nun bu yoldaki sekiz ayı aşkın çabaları, büyük maddi imkânlardan da yararlanılmasına rağmen, umulan sonuçları vermemiştir. O kadar ki, kimsenin yenilgiden söz etmediği seçim öncesinde, bizzat General de Gaulle, *Giscard'çı Bağımsız Cumhuriyetçi'lerin* şartlı hizmet tekliflerini yermek zorunda kalmıştı. Oysa bugün büyük yenilgiden sonra Gaullist parti bünyesindeki zahiri birlik daha da ciddi tehlikelerle karşı karşıyadır. İlk elde Gaulist partinin rahat bir çoğunluğu içinde bile şartlı hizmetten söz eden Giscard'çı bağımsızların bugün pamuk ipliğine bağlı bir çoğunluk ortamında daha da «şartlı» hizmetlerden dem vurmaları akla gelebilir.

Öte yandan, Gaullist Partisi'nin sol kanadını teşkil eden Demokratik İş Topluluğu (U.D.T.)'nun da, hele seçimlerdeki büyük yenilginin bütünüyle çıkarcı büyük iş çevrelerinin dümensuyundaki Pompidou - Debre ikilisinin antisosyal politikasına yüklenmesinden sonra seslerini yükselteceklerinden, hiç değilse, şimdiye kadar Pompidou ve Debre ikilisinin hışmına ugrayarak hasıraltı edilen sosyal nitelikleri olan Vallon tasarısının öncelikle konuşulmasını isteyeceklerinden şüphe edilmemektedir.

Gaullist partinin «Atlantizm» paravanası ardında bütünüyle Birleşik Amerika'nın Avrupa'ya yeniden dönüşünün şampiyonluğunu yapan ve bu çabasında büyük destekler de gören Lecanuet'ci Merkez Demokratlarla işbirliğine gitmesi, bazı İngiliz çevrelerinin pek anlaşılır iddiaları ve özlemlerine rağmen, bir ihtimal bile sayılmamak gerekir. Pompidou - Debré ikilisiyle onların etkisindeki hatırı sayılır sayıda Gaullist parti mensubunun zora gelince, Gaullizm'in dış politikadaki temel çizgilerini rahatlıkla terkederek Lecanuet ile işbirliğine gitmesi muhtemeldir. De Gaulle bu konudaki kuşkusunu, Nouvel Observateur'ün başyazarı Jean Daniel'e göre, şu sözlerle belirtmekten kendini alamamıştır: «Bakanlarım arasında benden sonra Amerika'nın kolları arasına atlamayacak iki kişiden fazlasını göremiyorum.»

Ama, general hayattadır. Ve herhalde dünya politikasına yepyeni bir ışık getiren dış politikasından Lecanuet'nin malûm Atlantizm'i lehinde bir tâvize asla yanaşmayacaktır.

Nitekim, daha seçim öncesi Louis Vallon gibi yetkili bir ağız da, «Lecanuet, generalin çağrısını boşuna bekleyecektir. General hükümetin teşkili konusunda onunla hiçbir zaman masaya oturmayacaktır» diyerek yukarıda önerilen düşünceleri doğrulamıştı.

Gaullizm, dış politikadaki ileri ve gerçekçi tutumuna karşı iç politikadaki anti-sosyal politikasının kefaretini son derece pahalı bir biçimde ödemiştir.

Komünistlerden sosyalistlere uzanan «sol cephe» ise, potansiyel gücünün bilincine vararak de Gaulle sonrası halk cephesi yönetimine, Mendès France'ın deyimiyle daha şimdiden sahip çıkmıştır. 12 Mart seçimleriyle Fransa'da, tekelci büyük burjuvazi yararına geniş emekçi halk yığınlarını ezen sistem iflâs etmiştir. Şimdi bütün mesele, müreffeh Fransa'nın zenginliklerini burjuvazinin tekelinden kurtaracak ve onu sosyal adalet ilkeleri çerçevesi içinde geniş emekçi yığınlarının hizmetine verecek sistemin temellerini sağlamca atmaktadır.

Büyük kültürü, çalışkanlığı, dünya politikasındaki insancıl ağırlığıyla Fransız halkı, «halk cephesi»nin aydınlık yarınlarına hazırlanmaktadır. Bu, Fransa *için olduğu gibi, dünya için de mutlu* bir olaydır. Fransa'da güneş tutulmuştur. Ama geleceğin aydınlık umudu, şimdi emekçi yığınlarının sevinçli yüzlerindedir. Halk iktidarına gebedir Fransa...

Şiir Soruşturması

Yazdığınız şiirin okurdan koptuğu, şiir okuru sayısını gitgide azalttığı, şiire ilgiyi gevşettiği ileri sürülüyor. Bu konuda siz ne düşünüyorsunuz?

Edip Cansever

Cemal Süreya

SANAT

Fethi Naci

Ülkü Tamer

Ece Ayhan

Ahmet Oktay

Şairler Şiirlerini Savunuyor...

Ece Ayhan

Okur dokunulmaz bir varlık mıdır?

NEDİR yani? Okur kutsal, dokunulmaz bir varlık mıdır? Onun saygıdeğerliğini kaldırmalı ilkin. Suç neden hep ozanda olsun ki? Herkes kaşkasını yargıladığı yerde kendisi yargılanır. Evet, aramız açık okurla şimdilik. Şiir okurdan bir bu ülkede, bir bu dilde mi kopmuştur? Hanidir her yörede böyle bu. Toplumsal nedenleri var bunun, siyasal da. İşler çığrından çıkıp iktidar azgınlaşmıya başlarsa, şiirden uzaklaşıldığını anlayın her zaman. Özgürlüğün düşmiyen biricik kentidir şiir bugün.

Yazarken omuzlarımda binlerle insanın soluğunu duyuyorum ben, kuşkulu. Pırıl ve yeni bir imge getiriyoruz biz. Hayalet yargılanacaktır. Yalnız duyarlıklar mı değişsin istiyoruz? Herşey değişecektir. Öğreteceğiz. Dalgalar gitgide büyüyerek çarpacaktır kendilerine. Şiirin kapılarını açtık ardına dek; yeni anlamın yeni anlamlığı bilinerek girilebilir ancak. Rezaletleri, felâketleri söyletiyor ve açıklıyoruz. Bireyin de toplumun da karmaşıklıklar içersinde gerçek nabzını biz tutuyoruz. Anlattım; 'Gizli bir dil' değil bizim dilimiz; ağızlar, kuşdili, argo ya da bir jargon hiç değil. Gerçekliklerimizi dille sı-sırlandıramıyorum, arada patlamalar oluyor. Bunları anlamıyacak, bilgilerini de edinmiyecek, sonra da kasılacaklar! .... İçin yazmıyorum ben. Velinimetim yok. Onların herşeyleri var, köpekleri. Benim şiirimin ise bir ceza yasası olmıyacaktır; bütün hınzır, yaramaz ve elevuca sığmaz görünüşüne karşın. Sarsalım okuru, şımartılmıştır. Ve insanın bildiğini insandan niye saklıyayım: Bunu da yine şiir yapacaktır, kendisi.

Edip Cansever

Şiire yakınlaşmak için şiir okusunlar

GERÇEK *şiir her dönemde çok az okuyucu bulabilmiştir. Bugün de durum değişmiş değil. Yani şairle okuyucu arasındaki uzaklık öteden beri var. Bunun bir sürü nedeni olabilir. Öncelikle şiirimizin, "gelişen şiir" olmaktan çıkıp, değişme ve derinleşme dönemine girdiğini söyleyebilirim. Bence bu çok önemli bir olay. Artık her şair kendi serüvenini sürdürüyor. Tekleşme, itiraf, yalansızlık edebiyatının ne olduğu anlaşıldı. Ruhsal ve düşünsel varlığımızı dışlatırırken verdiğimiz ürünlerin, kendi öz varlığımızla çelişmemesine dikkat ediyoruz. Belki yazdıklarımızın birçoğu kalmayacak ama, yepyeni bir kuruluşun içinde, yepyeni ve sağlam örnekler verildiği de bir gerçek. Şiirlerimizin alışılmışın ötesinde olması, dolayısıyla okuyucudan kopmuş görünmesinin en önemli nedeni bu bence. Ayrıca, daha uzun bir süre, okuyucu ile aramızda gerçek bir diyalog kurulamıyabilir. Ben kendi adıma bu durumdan yakınmıyorum. Mitimizi yoğunlaştırmak, etkinleştirmek, bugünün toplumsal bilincinin ötesini araştırıp somutlamak için böylesi bir yalnızlık gereklidir belki de.*

Şiirlerimizin okuyucudan kopmuş görünmesinin başka nedenleri de var elbette. Örneğin edebiyat eğitiminin yetersizliği. Kendi sezgileri, kendi özel çabalarıyla beğenilerini yüceltenler ayrı tutulursa, "aydın" dediğimiz kişilerin çoğu adımızı bile duymadan yetiştiriliyor. Dilimizin sürekli olarak politikaya alet edilmesini de buna katarsak, okuyucu ile şair arasında bir iletim (communication) kurulmamasını olağan karşılamak gerekir. Sonra şiirlerimizle eşdeğerli eleştiri de çok az. Kendime bir pay çıkarmak için söylemiyorum, ülkemizde son on yıl içinde yazılmış şiirler, kuruluş döneminin bütün sarsıntılarına rağmen, şiir tarihimizin en yetkin örnekleri olarak anılacaktır kanısındayım. Ne var ki, bu örnekler okuyucuya ulaştırılamıyor. Gazeteler, radyolar da şiirle gerektiği gibi ilgilenmiyorlar. Kısacası, bizim şiir yazmaktan başka bir suçumuz yok. En önemli romanların, oyunların, incelemelerin, yerine göre bin adet bile satmadığı bir ülkede şiirin okunmaması, ancak okuyucu sayısının azlığını gösterir. "Kapital"i anlamak için başka kitaplara başvuranlar, şiire yakınlaşmak için esin beklemesinler; durmadan, ama durmadan şiir okusunlar bence.

Ahmet Oktay

Öyleyse Ümit Yaşar'ı alkışlasınlar

HANGİ okuru diye sormak gerekiyor ilkin. Yayıncıların sözleri ortada: Nâzım Hikmet bile on binin üstünde zar zor satıyor. Öyleyse hangi okuru azaltıyoruz biz? İddia sahipleri mısrayı *dilbilgisi*, içerik'i *mantık* kurallarına göre çözümlemek istiyorlar. Şiire aykırıdır bu tutum. Bu yüzden şiirimizden birşey anlamadıklarını *sanıyorlar*.

Bana kalırsa okuru yok şiirin. Daha Eflâtun'un Cumhuriyetini kurmadan kapı dışarı ettiler bizi. Edebiyatçılardan bile sevgi görmüyoruz. İsterseniz, romanları hikâyeleriyle Ege bölgesi işçilerini, ırgatlarını bilinçlendiren, yurdun yaralarını saran Samim Kocagöz'ün yazılarını okuyun. Okuyun da anlayın bu yurda, bu ulusa nice kötülükler ettiğimizi.

Bir şair ilgiyi yitirmek, okurunu azaltmak ister mi hiç? Ancak biricik amaç bilmez okur sayısını. Bir *yansıtma* değildir şiir, dünyada *varoluş* ve dünyayı *kavrayış* biçimidir. *Şair* diye anılmak değildir amaç. Önce ya *soran*, ya da *cevaplayan* bir insan vardır. Sorunun ya da cevabın biçimi sonradan şiir ya da düzyazı olur. Her soru ve her cevap ta, ister istemez bir *özgüllük* taşır. Oysa, çabasız kavranmak isteniyor bu özgüllük.

Bir nokta da şu: Sosyalist bir toplumda şiir yazmakla, sınıflı bir toplumda şiir yazmak aynı değildir. Sorunu kökünden değiştirir bu. Bir de şairin *hayatı* sorunu var. Hayattan ve *deneyden* ayıramazsınız şiiri. Bu hayatın ve deneyin ayrılığı, bambaşka içerikler getirir. *İleri dünya görüşü*'nün aranacağı yer, bu özel içeriktir işte.

Kelle başına demokrasiye kızanlar, neden kelle başına bir şiiri savunuyorlar? Buysa ölçü, Ümit Yaşar'ı alkışlasınlar. Herkes anlıyor yazdığını. Toplumsal taşlamalarından da kan damlıyor.

Asıl çıkmaz şurda. Eleştirmeciler, denemeciler, yayıncılar, şairi tanıtmak için gereğince çalışmıyorlar. Okuru yeni içeriklere, biçimlere alıştırmıyorlar. Nice kitaplar, büyük bir kaygısızlıkla karşılanıyor. Sonra da okurun şiirle ilgisi sizin yüzünüzden azaldı diyorlar. Lâf mı bu?

Turgut Uyar

Gerçi okur kitlesinin oranı düşmüştür, ama mevcut okurun şiire sarılışı hiçbir dönemde görülmedik büyük bir tutku içinde olmaktadır. Yeni şiiri sevenlerin oranı belki az, ama sevenleri tam seviyorlar. Sanmam ki Türkiye'de öbür sanatları (hatta sinemayı) tam sevenlerin sayısı şiiri tam sevenlerin sayısından fazla olsun.

Cemal Süreya

■ *Şiir sevgisi öteki sanatlardan fazladır*

BÖYLE bir gevşeme yalnız şiir için değil, bütün edebiyat dalları için söz konusu şimdilerde. Yalnız burada bir çıkma yapacağım izin verirseniz: bugün Türkiye'de şiir okuru miktar olarak azalmamıştır; bel ki eskiye göre beklenen artış oranına ulaşamıyoruz. Gevşemeyi bu anlamda görmek gerekir. Bir de okur, eski şiir okuru, yeni şiir okuru diye kamplara bölünmüş bulunuyor. Yine de en çok okuru olan şiir yeni şiirdir.

Sanat eserinin okurla ilişkisinde birçok değişken rol oynar. Bunların bir kısmı sanat eserinin niteliğinden geldiği gibi bir kısmı da onun dışındaki nedenlerle oluşur.

Şiir, sanatlar içinde eğlence niteliğini en az taşıyan sanattır. Son yıllarda daha da öyle olmuştur. Sonra, şiir okuru olmak artık hiç değilse ufak bir hazırlık, ufak bir çaba istiyor. Eski şiirin alışkanlığından yeni şiirin havasına girebilmek için okurun da kendi yönünden ufak bir adım atması gerekiyor. Bu adımı atamıyan kimsenin şiire açılması kolay değil. Sinemadan, tiyatrodan hiç anlamıyan bir kimsenin ilk filmden, ilk oyundan zevk alabilmesi mümkün. Yeni şiirden değil.

Yeni şiirin reklâmı da yoktur. Edebiyatın ara kurumları olan okullar ve gazeteler şiiri tanıtmak kaygısını hiç duymamaktadırlar. Böylece bizim önümüze gelen her yeni okur, hemen her zaman, eski şiirin alışkanlığıyla kuşatılmış olarak gelmektedir.

Öte yandan Türkiye bugün bir devrim-öncesi psikolojisini yaşamaktadır; tarihin akışı iyice hızlanmıştır; büyük bir insani değişimin ortasındayız; bu durum aydınları siyasal alanlara çekiyor, sanatla ilgisini gevşetiyor. Normal bir şey bu. Şair okurla bir ilgi kurmak istiyorsa bu durumun insani malzemesini daha yakından harmanlamalıdır; şiirinin dibindeki büyük değişimi yüzeyde adlandırmaya çalışmalıdır.

Ülkü Tamer

■ *Nâzım Hikmet de 5-8 Bin satabiliyor*

DOĞRUSUNU isterseniz, yazdığım şiirin okurdan koptuğunu sanmıyorum ben. Her şeyden önce, yazdığım şiir bir okuyucu olarak benimle ilgilerini gevşetmemiştir. Her şair için böyledir bu, diyeceksiniz. Böyledir. Ben şiirimi yazarken en iyi okuyucunun kendim olduğunu düşünürüm. Zaten başka türlü düşünmeye hakkım yoktur. Şiirinin onurunu korumak isteyen her şair, en iyi okuyucusunun yine kendisi olduğunu düşünmek zorundadır.

Şiir okuru sayısını azaltan şeyin bizim şiirlerimiz olduğu söyleniyor. Peki, bizim kitaplarımız 2000 - 3000 satıyor. Biz bu kadar satarsak, söz gelişi hem şiiriyle hem siyasal kişiliğiyle halkın en çok ilgisini çekmesi gereken bir Nâzım Hikmet'in en aşağı 50000 satması gerekmez mi? Onun kitaplarına bakın, satış sayısı 6000 - 8000 arasında.

Bence üstünde durulması gereken nokta, şiir okuru sayısının gitgide azalıp azalmaması değil, şiir okurunun değişip değişmediğidir. Dünün gazete okuru, Yahya Kemal'in de okuruydu. Bugünün gazete okuru ise sadece Çetin Altan'ın ya da Tekin Erer'in okurudur.

Şimdi bu söylediklerimi başka türlü anlamayı kolay bulup da, "Vay, yalnız kendisi için yazıyor; sanat için sanat diyor," diye söylenen salaklar çıkacaktır. Çıkar ya...

Turgut Uyar

■ *Hayır, yeni tür şiir okuyucusu gelişiyor*

SORUYA sevinmek mi gerekir acaba? Çünkü bu soru, en azından, ikinci yeni diye adlandırılan ve dolaylı olarak küçümsenmeye yeltenilen bir davranışın, Türk şiirini etkileyecek, okur sayısını azaltacak derecede güçlü olduğunu tescil ediyor. Çünkü Türkiye'de, çoğunluğun istediği gibi şiir yazanlar da var. Demek bizim azalttığımız okur sayısını onlar koruyamıyor.

Şiir okuyucusunun azaldığını sanmıyorum. Olsa olsa yeni tür bir okuyucu gelişiyor. Elimizde şiiri kitabı baskılarını, satışlarını, dergilerin durumlarını gösterir istatistik bilgileri yok. Telkin edilmeye çalışılan bir varsayımı bir aksiyom olarak kabul ediyormuşuz gibi geliyor bana. Gelmiş geçmiş Türk şairlerinin halka en yakın, en dönük olanı Nâzım'ın kitaplarının ne kadar sattığını ve hangi çevrelerde sattığını bilmek faydalı olurdu.

Şiir ilgi niceliğini yitirmemiştir bana kalırsa. Bir nitelik değişmesine uygulanmanın sıkıntısıdır şimdi farkedilen. Bütün kusurlarına (belki eksikliklerine demek daha doğru) karşın getirmeye çalıştığımız şiir, okur kaçıracak cinsten değildir. Başka bir okur isteyen bir şiirdir ve az da olsa bu okuru bulmuştur. Çıkışında burjuva, ama tamamiyle, bozuk burjuva değerlerine karşı, eleştirici değilse bile bunları saptayıcı bir özelliği vardır. Burjuvayı (yaygın okuyucu kitlesini) bu yüzden kavrayamaz. Eğlencelik değildir yani. Halka dönüklüğü veya geniş okuyucu kitlelerine seslenmeyi, şiirin değerlendirilmesinde tek ölçü olarak bellemenin, şiiri daha daha çok bir politika içinde düşünmekten bir çeşit politik unsur saymaktan ileri geldiğini sanıyorum. Bu da bir yanılgı bence. 25-30 kitabı, plakları olan şairlerimiz de var. Ama bunların temsil ettikleri zevkin halk zevki olduğunu söyleyebilmek çok güç. Şiir elbette politik bir yük de taşıyabilir. Farkına varılmayan, bunun şiirsel ölçüleridir. Çağdaş yapısı gereği, şiir tek tek olaylarla yetinmek değil, bir bozukluğu temelden kavrayıp bunu yeni ve özgün bir duyarlık içinde ortaya koymak zorundadır.

Geniş okuyucu kitlesi dediğimiz, beğenileri ve eğitimi kötü, eksik, şartlandırılmış bir kitledir bana kalırsa. Halka yakın dilden murat, bu kitlenin diline ve duyarlığına yakınlıksa, yaptığım şiir beni daha çok mutlandırır.

Şiir görevini yapmaktadır.

Gelecek Sayımızda

Hikâye Soruşturması

Muzaffer Buyrukçu, Orhan Duru, Orhan Kemal, Demir Özlü ve Adnan Özyalçıner'in cevapları

"ŞEYTANLARA HÜRRİYET Mİ VERİLİRMİŞ!"

Temel Hak ve Hürriyetler Kanunu Tasarısı'nın tepkileri ve Cumhuriyet Halk Partisi Meclisi'ndeki çekişmeler geçtiğimiz hafta basında ele alınan başlıca konulardı.

Cumhuriyet'te Nadir Nadir, iktidarın terör teşebbüsü karşısında şu uyarmada bulunuyordu: «Demokrasi her şeyden önce bir açıklık rejimidir. Bu temel ilkeye yan çizen iktidarlardan hiç biri ne bizde ne de başka ülkelerde uzun ömürlü olamamış, işbaşında bulunduğu kadar da hem kendini, hem vatandaşları huzursuz kılmaktan başka bir sonuç elde edememiştir.»

Yeni Gazete'nin başyazısında ise, terör kanununun getireceği tehlikeler şöyle açıklanıyordu: «İktidar böyle bir kanunla, ülkedeki düşünce ve fikir hürriyetinin özüne dokunabilecek tasarrufları kolaylıkla girişebilecektir. Komünistin yanında komünist olmayan, fakat solcu demokratik görüşleri olan kişiler, iktidarların tutumunu beğenmeyen basın, karşıt tekliflerde bulunan bilim adamları, ceza tehdidinin ezicisi baskısı altında bırakılabileceklerdir.»

Tasarının CHP'ye maledilmesi gayretleriyle Metin Toker, Akis'te şöyle alay ediyordu: «Hani şu, Temel Hak ve Hürriyetleri Koruma Kanunu diye isimlendirilen tasarı var ya... Meğer onu, İsmet Paşa hazırlatmamış mı! Ece, pes yani... Fütursuzluğun buraya kadar götürülebileceğine, bir halkın gözünün içine baka baka bunun söylenebileceğine, halkın içinden de buna kananların çıkabileceğine insan güç inanır. Bu, Patagonya'da söylense, söyleyenin kuyruğuna teneke bağlarlar.»

Cellât mı bu Tural!

Allahsız Nâzım'ın
yoldaşlarına
Demir yumruğunu vur
Tural'ım, vur!
Etmeden merhamet göz
yaşlarına,
İdam sehpasını kur
Tural'ım kur!
O müthiş darbene -n'olur-
devam et,
Milletin nâmusu sana
emânet,
Kim ederse emanete
hıyânet,
Belini kökünden kır
Tural'ım, kır!..

F. CEMAL OĞUZ ÖCAL
(Bugün - 14.3.1967)

Sağ kanat basınında sadece Yeni İstanbul Gazetesi tasarıya karşı direniyor ve Yücel Hacaloğlu «Tasarı fikir hürriyetini köstekiemektedir. Azgın aşırı solla mücadele için alınacak palyatif tedbirler hiç bir zaman meseleyi halletmez. Demokles'in kılıcı gibi başımızda duran, antidemoratik kanunların başında gelen Tedbirler Kanunu gibi bu kanun da işlemez hale gelecektir. Tasarı derhal geri alınmalıdır.» diyordu.

Diğer sağcı yazarların tepkileri ise, seviyeleriyle mütenasip oldu. Tercüman'da Ahmet Kabaklı şu dilekte bulundu: «İhtilâlci ve gerici sosyalistlerin organı olan bir gazete geçenlerde Temel Hak ve Hürriyetleri Koruma Kanunu Taslağı diye bir şey ortaya attı. Demirel ortada bir taslak olmadığını, olmayan bir şey üzerinde tartışma yapılamıyacağını söylemiştir. Buna dayanarak o 1917 gericisi gazeteyle ortaya atılan taslağın kendilerine lâyık bir kâbus olmasını dileriz.» Sütun komşusu Kadırcan Kaflı da şöyle diyordu: «Kuyruk altlarına neftyağı mı sürüldü? Derece derece kızıla çalan basurları mı azdı? Bunlara ne oldu ki böyle tedirgin oldular ve suçluların telâşı içinde bozgun gören kargalar gibi çığlık basıp duruyorlar. Kıpkızıl bir takım sözde ilim adamları da son mart kedileri konserine katıldılar. Bu kanun tasarısı Anayasaya aykırı olmak şöyle dursun, anayasanın birinci, ikinci, üçüncü, dördüncü, onuncu, onbirinci, daha bir çok maddeleriyle emredilmiştir. Şeytanlara hürriyet mi verilirmiş? Yaygaracılar işte bu türlü cinayet ve hiyanet hürriyeti istiyorlar.»

SÜLEYMAN PAŞA!

(Gazeteler - 16.3.1967)

CHP'de kavga!

CHP Meclisi'nde Ecevit'çilerle Sekizler'in çekişmesini Cumhuriyet'te Ecvet Güresin şöyle yorumladı: «Keçileri kaçırmak deyimi pek kibarca değildir, ama doğrusu bazı olaylar ve davranışlarda cuk oturur. Meselâ Sekizler artık iyice kaçırmışlardır keçileri ve herhalde ne 14 Nisan'da, ne de sonrasında yakalayabilmeleri mümkün olmayacaktır. Kurultay delegeleri, altı ay önce aldıkları kararlara karşı isyan eden ve gövde gösterileriyle partiyi bölmeye kadar gidenlere, Aferin iyi yaptınız, İnönü'yü, Satır'ı, Erim'i, Ecevit'i atalım da sizleri başa geçirelim, demeyeceklerdir.»

Milliyet'te Abdi İpekçi, Sekizler için tasfiye hareketini kaçınılmaz görüyordu: «Parti Meclisi toplantısı, taraflar arasında artık birlikte çalışma imkânının kalmadığını ortaya koymuştur. Eğer arada bulunacak bir başka formül çıkmazsa, ya da durumu değiştirecek gelişmeler belirmezse, görevlerinden, gerekirse partiden uzaklaştırılmaları kaçınılmaz bir yol haline gelecektir. Bu sonuç üzücüdür.»

Dünya'da Bedii Faik, Sekizler'i şöyle savunuyordu: «Son kurultay kararını savunanların sekizler, ona omuz silkenlerin de genel merkezciler oldukları gün gibi âşikâr iken toplanacak bir kurultaydan kendisini sayan bir gruba karşı onu hafife almış bir genel merkez olarak karar istemek de hayli güçtür ve ancak sekizleri yeni yeni jurnal ve iftira çamurlarıyla bulayarak kurultay önüne atmakla mümkündür. Sekizleri aslında şimdi böyle bir çamur savaşı bekliyor.»

Kurultay'ın Sekizler lehine bir karar almayacağını şimdiden kabullenmiş olan sağcı basın ise, Ecevit'çileri gayrimeşru mücadele metodu kullanmakla suçluyordu. Son Havadis'te Mümtaz Faik Fenik, AP'nin tabii müttefiki saydığı Sekizler'in istikbalini «Tasfiye Kurultayı Arifesinde CHP» başlıklı makalesinde şöyle yargıya bağladı: «Kim ne derse desin bu ameliye yapılacaktır. Çünkü şef öyle istemiştir. Evvelâ meseleyi parti meclisinden geçirecekler, sonra tasfiye kurultayına getirecekler. Ve içleri rahat edecektir. İsmet İnönü'nün, parti içinde kendi düşündüğünden başka türlü düşünenlere müsaade eylemesine imkân var mıdır? Yalnız bu hareket dahi, bugün CHP'yi elerine geçirenlerin, nasıl sosyalist bir metod ile kahredici bir şekilde davrandıklarını göstermeğe kâfidir.»

Sıpa ve At!..

Bursa'da bir toplantıda dâvetliler arasında bir de sıpa varmış... En çok ilgi toplayan da bu sıpa imiş... Neden toplamasın!

Kırat bu kadar oy toplar da bu sevimli sıpa toplıyamaz mı?

Gel gelelim bu sıpa gördüğü ilgiden ötürü çok şımarmış. Çifte atmıya başlamış... Hattâ bir kaç kişiyi de yaralamış. Atar ya... Yaralar ya... Kıratın yanında duran ya tüyünden ya huyundan...

Türkiye'de bu sıpalara, atlara, hayvanlara alâka devri böyle devam ederse daha çoook çifteler yeriz biz...

SERDENGEÇTİ
(Y. İstanbul - 13.3.1967)

KILAVUZU KARGA OLANIN...

Fransa seçimleri, komünistler ve aşırı sol için tam bir hezimet olmuştur. Komünist Partisi 1962'de oyların yüzde 21.84'ünü almıştır. 1967 seçimlerinde ise bu yüzde nisbeti sadece yüzde 00.62'dir ki, beş yıl gibi kocaman bir zaman parçası içinde Komünist Partisi'nin Fransa'da ilerleme değil, gerileme kaydettiğinin delili sayılmak gerekir. Aşırı sol ise 1962'de oyların yüzde 2.33'ünü aldığı halde son seçimlerde bu nisbet yüzde 2.26'ya düşmüştür. Fransa ile memleketimiz arasındaki gelişme farkları göz önünde tutulursa, bugün solculuğa hevesienenlerin en az bir asır geriden geldiklerini kabul etmek gerekir.

BÂBIÂLİDE SABAH
(12.3.1967)

ANT'IN NOTU: Fransa seçimlerinde Komünist Partisi oyların yüzde 18.06'sını, Sol Federasyon ise yüzde 28.30'unu alarak büyük ilerleme kaydetmiş ve Fransa sola kaymıştır. Sağın sözcüsü ise haberi yukarıdaki gibi vermektedir. Böyle sağa böyle klavuz!

ANT • Haftalık Siyasi Dergi • Kurucuları: YAŞAR KEMAL, FETHİ NACİ, DOĞAN ÖZGÜDEN • Sahibi ve Yazı İşleri Müdürü: DOĞAN ÖZGÜDEN • Teknik Sekreter: İNCİ ÖZGÜDEN • İdare yeri: EBUSSUUD CADDESİ, TAN HANI, 302, SİRKECİ - İSTANBUL • Tel.: 27 81 09 • Posta Kutusu: 954 - SİRKECİ • Ankara Temsilcisi: MEHMED KEMAL, Tel: 12 58 66 • Dizildiği ve basıldığı yer: TAN MATBAASI • Klişe: ZEKİ ÜNOĞLU • Abone şartları: Yıllık 60 Lira, Altı aylık 30 Lira, Üç aylık 15 Lira • İlân: Santimi 25 Lira, yayın ilânları %20 indirimlidir. • 5 santimlik kutu yayın ilânları en az dört sayı yayınlanmak şartıyla 50 Lira'dır.